

mercedis accipiet. Et ipse Dominus in Evangelio A Christus nobis præstare dignetur, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula. Amen.

* In altero codice hæc clausula habetur: *Per eum qui vivit et regnat Deus per infinita sæcula sæculorum. Amen.*

WALAFRIDI STRABI

FULDENSIS MONACHI

EXPOSITIO IN QUATUOR EVANGELIA.

ADMONITIO MARTIANÆI

(Opp. S. Hieronymi, tom. V.)

Commaticam in quatuor Evangelia expositionem reperi in codicibus manuscriptis falso ascriptam Hieronymo, tantisque scatentem barbarismis atque solœcismis, ut omnino videretur indigna quæ prodiret in lucem: sed cum hujusmodi opuscula non displiceant omnibus, hic cum aliis id genus eam Expositionem edere volui, maxime quod Strabus Fuldensis auctor esse potuerit hujus Commentarii, quem postea imperitissimus aliquis descripserit cum silva barbarismorum ac solœcismorum. Qualecunque illud est, ex antiquo codice Gemeticensi transcriptum opusculum, typographis nostris edendum tradidi cum suis pene universis vitiis. Neque vero dignum judicavi quod more nostro castigaretur, et in eo emendando tempus, oleum operamque perderem.

INCIPIIT

EXPOSITIO QUATUOR EVANGELIORUM.

Primum quærendum est omnium librorum tempus; locum; persona; et quare non de duodecim Evangelia recipiantur nisi quatuor: quia totus mundus ex quatuor elementis est, id est. cœlo, terra, igne, aqua. Per cœlum Joannes ostenditur: quia sicut cœlum omnia superat, ita et Joannes qui dixit: *In principio erat Verbum*: Per Matthæum terra: qui dixit: *Liber generationis Jesu Christi*; Per Lucam ignis, qui dixit: *Nonne cor jam ardens erat in nobis*, Per Marcum aqua, qui dixit: *Vox clamantis in deserto*. Id est, quatuor flumina de uno fonte quatuor evangelistas, significat, id est Christum. Fison, insufflicio, significat Joannem; Geon, velocitas, significat Matthæum; Tigris, felicitas, significat Marcum. Eufrates, fertilitas, significat Lucam; irrigant mundum, id est Ecclesiam: et significant quatuor virtutes: Id est prudentiam, temperantiam, fortitudinem, et justitiam: et sicut paradisum irrigant quatuor flumina, sic et cor nostrum has quatuor virtutes et homo ex quatuor elementis consistit; ex aere, igne, et aqua, et terra. Ex aere flatus: Igne sanguis, aqua flamma, terra corpus: per caput cœlum, ubi sunt duo luminaria; pectus, aer; venter aquam; pedes terram. Item; Adam a quatuor litteris, et a quatuor stellis nomen accepit, quod est *artis, dosis, anatholis, mesimbrio*: vel quatuor significant evangelistas, et sicut de Adam omnis homo nascitur, ita per quatuor evangelistas omnes ad fidem veniunt. Item Arca Noe quadrata legitur ex lignis facta, longitudo trecentorum cubitorum et latitudo unius, altitudo triginta et uno cubito consummata, significat Ecclesiam; per quatuor evangelistas longitudo spes vitæ æternæ, latitudo charitas, altitudo fides Trinitatis unum cubitum unum Dominum colere. Bitumina intus et foris charitatem Dei et proximi significat. Item arca testamenti ubi erant duæ tabulæ lapideæ et virga Aaron, quatuor circulis aureis portabatur, et vectes ex auro operati quatuor evangelistas significant; arca Ecclesiam, vectes doctores, sicut illi circumdati erant ab annulis, ita sacerdotes de Veteri et Novo Testamento docti, quatuor evangelistæ portant Ecclesiam ab hæresi defendendo; per virgam crux ostenditur; et sicut quadratum lignum in qua parte versum fuerit firmum stat: Ita homo ex quatuor evangelistis effectus contra hæresim et tribulationem firmus stat. Item Matthæus donatus, Marcus donum excelsum: Lucas consurgens: Joannes gratia Domini. Item rota in rota, Spiritus in rota, prædicatio Evangelii in mundo girans: Spiritus in rota, Spiritus sanctus in Evangelio: Item vas linteum et super ipsum quatuor lineæ quatuor evangelistas significant, hæc sunt, munda et immunda, Jodæi et gentes: Item quatuor animalia habent oculos ante se retro clamantia

SANCTUS, quatuor evangelistæ sunt : Item supplantavit Jacob ter fratrem suum, primum per benedictionem, secundo per lentem, tertio per benedictionem : Esau diabolus significat, Jacob Christum qui ipsum ter vicit et supplantavit, ita et nos debemus supplantare fratrem nostrum diabolus, tres vicibus in cogitatione, in verbo et in opere : Ideo frater noster est, quia Deus ipsum creavit qui et nos ; unum patrem habemus Deum, et bonum illum creavit, sed per suum vitium superbiendo se privavit : Quatuor evangelistas significat Matthæus faciem hominis, Lucas vituli ; Marcus leonis ; Joannes aquilæ : Dominus Jesus Christus totum implevit, homo nascendo vitulus immolando : Leo surgendo, aquila ascendendo, Rota in rota, lege in legem, vetus in novum : cur quatuor evangelistæ, non per quatuor apostolos scribuntur, nisi per duos discipulos et duos apostolos ; quia filii Jacob de duabus liberis, et duabus ancillis nati sunt. Matthæus mel : Marcus lac : Lucas oleum : Joannes vinum.

IN EVANGELIUM MATTHÆI.

Liber generationis Jesu Christi filii David, filii Abrahamæ. Ideo duos patres nominat, quia de David dicitur : *De fructu ventris tui ponam super sedem meam.* De Abraham dicitur : *In semine tuo benedicentur omnes gentes.* Ideo David ante Abraham scribitur, quia propinquior est Christo de illo stirpe nascendo : *Jacob genuit Joseph,* secundum creationem dixit : Lucas secundum legem dixit ut filius Heli esset ; ideo mulieres in genealogia Christi sunt quia ipse ad vitam æternam veniunt ut viri : et ideo peccatores in genealogia Christi nominantur ; quia ipse dixit : *Non veni vocare justos, sed peccatores.* Lucas de Christo ab Adam dicens, ostendit quod per Christi genus Adæ solvitur a peccato sive quod de Christo exeunt qui revertuntur ad Patrem, Figura quadraginta duorum virorum in genealogia Christi, hoc est quadraginta duæ mansiones filiis Israel ab Ægypto : usque ad terram repromissionis, id est, de mundo ad cælum, quod significat per terna genera venire ad Christum per fidem, spem et charitatem. Quid per quatuordecim nisi per decem verba legis et per quatuor virtutes ; prima prudentia, servire Deo non idolis : secunda temperantia, non concupiscere : tertia justitia, non adulterare : quarta fortitudo, dimittere non occidere. Per quatuor fuit perditio mundi per virum, per mulierem, per lignum, per serpentem, et per quatuor restauratur, per Christum, per Mariam, per crucem, per virum Joseph, serpens qui fuit in Israel Christum significavit ipsa de aere facta cum quatuor rotis rotundis qui eam videbant sanabantur, et elevavit illum in caput virgæ ut toti viderent eam et fugissent animalia deserti, præ timore rotarum, et sic unusquisque sanatus est, si inspexerit Christum in caput virgæ, id est in crucem ; quatuor rotæ, quatuor evangelistæ significant : sic fugit diabolus Evangelium quando sonat in cælum.

Christi autem generatio sic erat. Id est secundum carnem, dixerunt : Ideo Christi dicitur, ut ab ipso derivativo vocabulo Christiani vocentur : per ethimologiam iterum Christus, id est unctus, quia per ipsum post lavacrum crisme unctionem percepimus. Sic erat per æternitatem, sonat Maria stella maris ; quia stella dulcis est, mare (deletum est verbum

B unum forte vero,) amarum est ; sic Maria, in mare mundi fuit inter peccatores, velut stellæ maris, quia mos est : stella viros ad portum adducit ; si sequantur illam, sic Maria in mundo ubi natus est Christus, qui omnes ad vitam ducit si sequantur illum, desponsata mater ejus, id est, pro quatuor causis ut non lapidaretur ut adultera, et ut in fugam haberet solatium, et genealogia Christi per Joseph, ut partus cælaretur diabolo, antequam convenirent, id est, antequam fuissent in qua habitatione, inventa est ab Joseph in utero : non in yulva ut mulier, sed ut virgo habens de Spiritu sancto, id est factus ex Spiritu Spirius (sic), sicut ipse facit pomum super lignum, et Evam de ossa Adæ

Christi autem vir ejus. Ideo vir ejus dicitur, et ideo justus, ne alii humanitatis conjunctionem suspicaverit : « Noluit eam traducere, » id est in judicio ; ne legem transisset : quia sciebat virginem, ut diabolus partus ejus lateret. « Hæc autem eo cogitante, » id est, dimittere an tenere cogitabat, hic prophetia impletur. Adjutor in opportunitatibus in tribulatione. *Angelus Domini in somnis dixit :* Non in somno, quia sapius illi angelus in somnis venit. Non semel, quia mysterium Dei non potest cognoscere semel : *Joseph, fili David,* id est, prophetia impleta in Joseph per David, id est, de fructu ventris tui et reliqua. *Noli timere,* id est, dilige et gaude conjungem non nuptialem, neque creationem, sed cohabitationem : tuam dixit : ut credidisset non ab alio, sed de Spiritu sancto conceptus, *Pariet Filium,* id est, ut major gaudium esset illi de filio, sicut inter homines mos est, et vocabis nomen ejus. Item ad letitiam ejus esset Jesum ac dixit et salvatorem, salvum facit populum suum, non dixit omnes nisi qui credunt in eum a peccatis eorum : Id est, quod non potuit alius medicus facere, hoc autem totum factum est : id est, quod angelus dixit : ut adimpleretur quod dictum est a Domino, id est, per prophetam Isaiam de Christo, hic ad litteram tantum ; ecce virgo in utero habebit, et vocavit nomen ejus Emmanuel, ideo hoc nomen interpretatum est, quia in utraque lingua excelsum dicitur nobiscum Deus, id est Deus et homo, in una fide sit, fecit sicut præcepit ei an-

genus, ostendit quod ipse visionem Domini meruit videre, qui fecit sicut ei præcepit.

Et non cognoscebat eam donec peperit filium suum: donec pronum quam [*Fortè, priusquam*] dicitur primogenitus in lege dicitur, quia prius aperuit vulvam. Non quem sequuntur filii, sed qui prius nascitur. Christus pro tribus dicitur primogenitus, in resurrectione a mortuis, et a Maria, et a creaturis. Cum ergo natus esset Jesus, tres confirmat causas, locum, tempus, personam: In Bethleem aptum fuit qui domus panis interpretatur, ut ubi panis vivus cœlestis nasceretur. Juda est respice Bethleem gentium: In diebus Herodis regis, id est, refert reges et duces Judææ, ut dictum est, non deficiat princeps de Juda; nec dux de femoribus ejus donec veniat cui repromissum est, ipse erit expectatio gentium: Ideo dixit Herodem regem contra Judæos, quia ipsi dixerunt ad crucem, Non habemus regem nisi Cæsarem. Ecce magi ab Oriente veniunt, dum Oriens est qui quæritur; ideo ab Oriente indicatur, ipse ad semetipsum nos ducit, in Jerosolyma venerunt, quia de Sion exhibit lex et verbum Domini de Jerosolyma.

Dicentes, ubi est qui natus est rex Judæorum? Id est, rex confessionum, addunt causam inquirentibus, quis dixit vobis? vidimus enim stellam ejus in Oriente, stella muta, sed lucida, lux ducit ad verbum: Item stellam ei, et non cœli et terræ, nec non eorum fuit, sed Filii Dei: Nec fuit postea nec antea, similis Christo in carne, ideo stella illos, ut cœlestis cœlestes ad cœlestem duxisset, et ideo non alia creatura sed muta, ut mutus muta, ad mutum duxisset, munerant, qui idolis adorabant, Herodes rex turbatus est, id est, per invidiam ne se suosque filios superasset: sive timuerunt omnes, nec non illis bene esse: Rex justus dum apud regem iniquum fuerit, ut non tam fluit cari apud alium regem socii regis, vel ideo turbati sunt ut regi placuissent, item ad litteram, turbatio fit malis ostensio bona, et malus oculus solis ortu turbatur.

Et congregans omnes principes sacerdotum et scribas populi: id est, sperans ut eum advenissent, vel consilium recepisset ut Deus interroga patrem tuum et annuntiabit tibi, majores tuos et dicent tibi, patres principes seniorum et scribas ubi Christus nasceretur: Non dixit ubi natus est ubi est, at illi dixerunt in Bethleem Judææ, verbis dicunt, quod factis negant, cæci palpant ut Isaac Jacob: dum ire negligunt, quem adorando monstrant, tres magi tres filios Noe, cum tribus muneribus, Trinitate adorare significant: Tunc Herodes clam vocatis, hic defecit historia, dum secreti indicat tempus stellæ, propter hoc distat opiniones, quando magi venerunt. Nam post annum unum aut duos, alii dicunt non in Bethleem, sed in Ægypto, inveniunt eum; et si in duodecim dies, quomodo de longa terra Persæ vel Evile, Arabiæ vel Cedar in duodecim dies venire poterunt, sed potest id facere Deus cujus verbo saxa volant: montes movebunt, cui natura est fieri quod

A jubet, diligenter tamen didicit ab eis tempus stellæ, id est, ut cissent in quo tempore forte putavit quod ab ipso natus esset filius, vel de suo genere.

Qui cum audissent regem abierunt, quando ad Christum quærendum mittit, audiendus est, et quando ad se reverti jubet contemnendus est, cum enim salvatorem in altum duceret, renuit, ipse non renuit, dum vero deorsum dimitti et se adorare jubet, recusavit legaliter, Dominum Deum tuum adorabis et reliqua. Sic illi exeuntes exire sciunt, redire nesciunt, et ecce stella, quam viderant, et reliqua, dubium fit ubi se abscondit, quando isti abierunt, aliquid humani consilii: quia Dominus abscondit a cordibus nostris ut etiam inquiratur stella, fides an lex? compunctio quæ nos ducit ad B Christum, antecedebat eos, quando venerunt ad Christum stella eos perduxit: nam ad Herodem, stella eos non duxit, Herodes diabolum significabatur, quia qui exiet de diaboli suggestionem ad Christum cum fidei stellæ vadit, videntes stellam gavisii sunt, et reliqua, quia mos est omnibus, perditio inventa gaudere ejus: Ideo ostendit et excelsiorem puerum, quam suam matrem.

Et intrantes domum, et reliqua, utrum domum an diversorium? Et procidentes adoraverunt eum, ante stellam adorabant, cessavit creatura, dum creator adoratur, et *apertis thesauris suis* et reliqua, aurum regi, tus Deo, mirra sepulcrum, utrum unum aurum, alius tns, tertius mirra obtulit: Non scitur, an unusquisque tria obtulit dona apte non dicitur, sed C utrumque in figura. Non discordant, quia tres fideles unum sunt et in unum esset tres fructus, tricesimus, quadragesimus, centesimus, tricesimus in fide Trinitatis, quadragesimus in perfectione actualis vitæ, centesimus æternæ vitæ contemplatione, unusquisque tria offerebant, per aurum conscientiam puram, per tus orationem rectam, per mirram mortificationem voluntatum: Item tria munera, cogitatio sancta, verbum bonum, et opus perfectum, stella sic apparuit tantum in ejus nativitate sicut columba in baptismo. Nam stella quando antecedebat eos, non longe a terra.

Et responso accepto in somnis, et reliqua. Ideo in somnis oculo clauso, ut Deum invisibilem et incomprehensibilem adorarent, et vigiles non aperiantur oculi ad creatura, sed ad creatori: Ne redirent ad Herodem, id est, post penitentiam ad diabolum: per aliam viam reversi sunt in suam regionem. Regio paradisi est. Ille per aliam viam regreditur, qui totam vitam suam emendat, et de pravitate venit ad sanctitatem: qui cum recessissent.

Ecce Angelus Domini, et reliqua. Gabriel fortitudo Dei dicitur, dignum erat, ut infirmitatem humanitatis, fortitudo Dei confortaret, et aliter: quia tunc angelus nobis appropinquat, cum nos recesserimus ab Herode diabolo. Fugit in Ægyptum, fugæ victoriam ostendit, sicut Jesu Navæ quando dixit: Dividite vos et ite in fugam donec cives foras exeant, postea convertite, et vincetis eos: Christus primus

fugit donec retro diabolus vincit, sic Joseph in Ægypto domina sua fugit in licita, et post modum ipse super Ægyptum rex fuit : usque dum dicam tibi, hic ostendit quod non semper fugiendum est diabolus, ut Paulus apostolus ait : Resistite diabolo et fugiet a vobis ; Noctem hic, ostendit quod recessit litteræ tenebræ legis. Apud Judæos post Christum usque hodie, usque ad mortis Herodem expectat, id est, tres annos, gentiles significat trinitatem credendum, et non pervenit usque ad mortem, Herodes indicat Judæos, qui ad Christum veniunt post mortem litteræ legis, ex Ægypto vocavi filium meum, prius Moysen et Aaron provocant Christum.

Tunc Herodes videns, quod inclusus sit a magis, hic propheta impletur, draco iste quem formasti ad includendum eis, et mittit et occidit omnes pueros, ut regem natum inveniret, hic plus inluditur, quos extinctos putavit vivos in paradiso misit. *A bimatu et infra*, id est, ab anno præterito et sequenti, quia infantia nomen amorum duorum. Vox in rama et reliqua : Rachel interpretatur ovis videns Deum : Rama excelsus, Rachel, Ecclesia qui plorat in vallæ lacrymarum, quos perdidit qui ante peccaverunt de quibus non vult consolari, quia non sunt Christiani, Rachel mater fuit Benjamin, sive quia ibi mortua est et sepulta, ubi parvuli occisi sunt, defuncti sunt enim et reliqua. Ideo synecdoche, parte pro toto.

Venit in civitatem Nazareth, id est flos munditiæ, aptum fuit, ibi habitare qui dixit, ego sum flos campi et filium convallium : Archelaus, leo investigans, Nazaræus sanctus. Surge, accipe puerum et matrem ejus, primo surge a terra qui terrena reliquis, et puerum postea matrem jubet accipere, potius Deum amare, postea proximam : Archelaus, hæreticus, qui se putant esse quod non sunt, et cæci sunt.

In diebus illis, non ad regem Archelaus dicendum, sed a quinto decimo anno Tiberii Cæsaris ; quia in ipso anno factum est verbum Domini super Joannem, ante Christum, vox ante verbum, lucerna ante solem, flos ante fructum, pœnitentiam agite et non operamini, quia opera foras corpora dicitur, agite interiore, interiori homini de corde agatur, pœnitentia vera est, amissa dedere et pœnitendo non committere.

Appropinquabit enim regnum cœlorum, id est, baptismum vel Evangelium, Christi martyrismum, vel Ecclesia, vox clamantis in deserto, Joannis Christi trinum modum sit clamor, si longe est, longe a peccatoribus salus, secunda a surdum si cum aspis surde et reliqua, tertia indignatur, id est, indignatus est, furor tuus : In deserto, id est sine lege, sine rege, sine sacerdote, vel Prophetia, erant Judæi, et qui amore amico conjugem conjungere sponsam, sic Joannes Ecclesiam Christo conjunxit : Ideo amicus sponsi dicitur, Joannes habebat vestem de pilis camelorum, ipse in jejuniis natus est, et habebat vestitum et cibum jejunii, aptum fuit dum, pœnitentiam docuit ut prius in se impleret, ut omnis qui verbum prædicat,

A exemplo confirmet. Vestitum Joannis de camelolis, significat Ecclesiam gentium, vel divitias eorum quod Christus collegit et sit Ecclesia. Zona, id est mortificatio vitiorum, circa lumbos : Id est, quia ibi est fornicatio viri et mulierum in umbilico, escam ejus locustæ miserrimæ aves sunt, ostendunt Judæos qui litteram legis uti locustæ flos ; mel Sylvestræ, significat dulces sermones Dei, vel Judæos qui susceperunt dulcem prædicationem et venerunt ad Christum.

Tunc exiebant ad eum Jerosolyma et reliqua. Id est Jude terræ, pro habitatoribus dicitur, Jerosolyma visio pacis, indicat pacificis qui ad Christum veniunt per confessionem : Jordanis, id est, discensio, significat discendentes in humilitate ad Christum.

Et baptizabant in Jordanem, ostendit quia per discensionem humiles venerunt ad baptismum confidentes peccata sua, ostendit quod oportet confiteri peccata antequam ad communionem veniat : Pharisæi, id est divisi, vel sarabate vocantur, Saducæi justificati apud semetipsos.

Et dixit eis progenies viperarum : idem venenum in lingua tantum est, nam patricida et matricida viperam : Pharisæi, Saducæi simulant qui matrem suam synagogem, et Patres et Prophetas occiderunt. Quis demonstravit vobis et reliqua : id est, quis non pro possibilitate, sed pro difficultate dum dicitur facite fructus bonus, id est deponite omni vitium, vel facite fructum dignum pœnitentiæ, id est, qui habet duas tunicas, det non habenti, qui facit illicita ab illicitis absteineat.

Potest Deus et lapidibus istis, et reliqua : lapides erant quia lapides colebant, sed plures inde ad Christi fidem venerunt, id est lapides simulati, quia gravi et duri et frigidi in fide sunt, securis posita est, id est, Evangelium ad radicem arborum, id est Judæis, securis, ex ferro et ligno constat, sic Christus ex divinitate et humanitate, radices, cogitationes, arborum peccatorum, vel radices filii, arborum parentum.

Omnis arbor qui non facit fructum bonum excidetur, id est, dividitur ab Ecclesia : In ignem mittitur, id est in die judicii, fortior me est : id est, non solum de Joanne, sed de omnibus fortior est Christus, ideo fortior, quia in Spiritu sancto et in igne baptizat, calciamenta portare, ideo non possum incarnationem ejus plenius enarrari.

Ipse vos baptizat igne : id est in judicio, vel in Spiritu sancto et igne, cujus ventilabrum et reliqua, id est justum judicium in manu, id est in potestate sua, area, id est mundus vel Ecclesia, triticum, id est sanctum, in horreum, in regna cœlorum : paleæ, peccatores, quia palea levis est, et portatur a vento, et ignis comburit, sic peccatores, ipsi custodiunt ignem, quia non deficit ignis nisi deficiant ligna.

Tunc venit Jesus ad Galilæam ut baptizaretur, et reliqua. Christus ad Joannem venit, id est, sponsa

osculatur sponsum, quia Joannis per Ecclesiam sponsus est, hic dicit, osculetur me osculo oris sui, vel ideo Christus ad Joannem baptizatur, ut servus non se excuset suo Domino baptizari, vel Dominus non dedignetur a servo suo baptizari: ego a te debeo baptizari, per ista causa Joannis cognovit Christum inter multos, dum Jordanis fugit illum, et montes exultaverunt; quia creatura creatorem agnovit et ideo ad Joannem venit, ut mundaret aquas, et ut Spiritu sancto demonstraretur: quatuor causas sine modo, id est, donec baptizati essent ambo, id est, ab undis Christus, vel martyrio, ad te pervenit omnem justitiam et reliqua: id est, legem naturæ, vel legem litteræ, quia mos fuit in eis in seniores honorare, baptismum Joannis nihil profuit nisi figuravit baptismum Christi, ut non different baptismum Joannis de baptismo Christi quia aqua lavat extinguit; ideo per aquas baptismum fuit: ita Joannes lavat et extinguit peccatum, vivificat et satiat, ita baptismus mari, et quia duobus substantiis baptizantur, id est, aqua et vox sacerdotis visibilem et invisibilem corpus et animam, ascendent de aqua significant, postea ascendere per bona opera et gradu humilitatis descendere quia Jordanis discensio dicitur; ecce aperti sunt cœli, id est, baptismum ostendit, cœlum apertum est, uni cuique post culpa Adæ, et vidit spiritum discendentem sicut columbam, ostendit quod in forma columbæ tantum, quia ab aere spiritum corpus accepit: similitudo columbæ ad hoc facta est, nam antea non fuit: Ideo in columba venit spiritus in Christum, quia avis mitis est, ita Christus mitis sine macula. Nam aliter: septem figuras habet columba, septem formis spiritus significant, et ideo per columbam venit Spiritus in Christo, sicut stella quæ nec antea fuit nec postea, vel ideo quia filius in corpore, quia sicut non potuissent homines præsentiam filii Dei sustinere sine corpore, ita nec spiritus sine columbæ speciem sustinuisset: Cur super apostolos in igne, et Christo in columba, ad litteram dicendum ostendunt, et vox de cœlis, hic Trinitas comparatur: Vox Patris Filium dicit, spiritus per columbam; hic est filius meus, et reliqua: quia prius filius Adam displicuit, in Christo autem complacuit.

Tunc Jesus ductus est, id est, a Spiritu sancto ductus in deserto post baptismum, ostendunt quod per jejunium et orationem vincitur diabolus, debemus et nos in desertum duci a vitis, ut vincamus ipsa; ut temptaretur a diabolo, id est, ut diabolum vinceret, quadraginta diebus et quadraginta noctibus, ne hæretici dicerent quod nocte manducasset, quadraginta signum quod Moyses jejunavit in monte, et quadraginta Elias: et fuit cum discipulis suis quadraginta diebus post resurrectionem, et quadraginta dierum diluvium, quia per hæc peccatum Adæ delere debuit; postea esuriit, indicat verum hominem, ut diabolus falleret ejus nativitate.

Accedens temptator, id est, tanquam piscis temptat amum, et vincitur, ut qui primum hominem per

gulam vicit, a secundo per abstinentiam vincitur. Si Filius Dei es, dic, ut lapides, et reliqua: per ethimologiam, panis a pascendo, ut videret se de petra potuisset hoc facere, vel quia mystice diaboli cibus, homines lapidæi et duri, in peccato; sed ille, qui de aqua vinum, et de petra aqua produxit, potuit hoc si voluisset.

Non in solo pane vivit homo: et reliqua, id est, non vixisset homo, si non voluisset Deus, et jam panem manducasset, et si non manducasset panem si voluisset, vixisset, sicut Moysæ et Eliæ, quadraginta diebus; verbum Dei animæ, id est, æternam vitam in sancta civitate, id est Jerusalem, super pinnam templi, id est super murum archæ maceræ, elationem significant: non est, ut a capite se temptare dimisit, qui per membrum a Pilato crucifigi permisit; hæc tres temptationes, in Adam, prius diabolus exigit, per gulam dixit, gusta, per vanam gloriam, eritis sicut dii, per avaritiam, scientes bonum et malum; sed per has tres, iterum temptavit Christum, gula, de petra fieri panem, per vanam gloriam, mitte te deorsum, per avaritiam, omnia tibi dabo et reliqua: sed qui eum in abyssum, verbo prædicationis, dicit: ostendit per has tres vincere diabolum, hic ostendit verum Deum et verum hominem, homo quem temptat diabolus, Deus est, cui angeli ministrabant, quadraginta dies, decima sunt anni, ut sicut ab omnibus rebus decimas dare debemus, ita et dierum vitæ nostræ Deo decimas dare studeamus.

Quoniam angelis suis, et reliqua: ut vicisset Christum exemplo, hoc sicut Christus illum exemplo suo vicit per scripturam; sed diabolus non rectum illum psalmum de Christo intellegit: ait illi Jesus, non temptabis Dominum Deum tuum, hic dicit: dum ego sum Dominus Deus tuus cur me temptas?

Et ostendit ei omnia regna mundi: id est, aurum argentum hæc omnia tibi dabo, et reliqua: vere cadit, qui adorat diabolum, quicumque monachus principi propter mercedem curaverit, se diabolo mancipatur, vade retro, id est, regnum tuum nunc vel in iudicio in infernum.

Dominum tuum adorabis, et reliqua: per tria exempla Deuteronomio qui significant Evangelium, id est, iteratio legis, Dominus diabolum vicit: item significat, id est, temptatio in David et Goliath. Quinque lapides, quinque libri Moysi, qui de uno occidit diabolum, id est, unum librum ut lapide, per tres temptationes, id est, suggestio, delectatio, consensio, sed Christum per sola suggestionem temptavit, quia suggestio, ex diabolo fit.

Cum autem audisset Jesus quod Joannes traditus esset, recessit in Galilæam: id est, Judæis, abiit ad gentes, vel relicta synagoga cum lege sua, collocavit Ecclesiam et Evangelium. Galilæa, volubilitas dicitur: ad eos venit qui de malo ad bonum veniunt, et quia pro sanitate puellæ venit, et mulierem in via sanavit, significat synagogam et Ecclesiam: relicta civitate Galilæa, venit in Cafarnaum, villa pulcher-

rima, figurat Ecclesiam, Nazareth flos dicitur : quia de flore fructum fit ; Cafarnaum villa pinguedinis, lux inluminat et pinguedo sanguine caret, ostendit : quod Christus a flore litteræ legis, pervenit ad fructum pinguedinis Evangelii lucis, id est scientiæ. In fluib.

Zabulon, et Nephtalim : Zabulon, habitatio pulchritudinis dicitur : Nephtalim, oblivio dicitur : Hic ostendit quia qui obliviscitur peccata sua, ipse in puichritudine habitat, trans Jordanem et reliqua : quia pro timore gentium populorum, iste in nocte manebat in campo.

Vidit lucem magnam, ut dicit : lux orta est eis, sedebant in tenebris, id est ignorantia peccatorum, lux orta est eis, id est Christus.

Pœnitentiam agite, id est, vinum in vulnere ponit ; *appropinquabit enim regnum cœlorum*, id est, oleum in vulnus, consolationem dat, quia in veteri pecora immolabant, in novo unusquisque Domino offeret ; ambulabat, ostendit nobis in mundo esse præsentem, transiundo non amando ; juxta mare mundana carne, mare Galilæa, ipse est stagnum Genezareth, lacus salinarum et mare Tiberiades et lacus Cineret.

Venite post me, et reliqua : id est, animas trahere de pelago peccati ad litus, requie æternæ, quia mos est piscantibus navem et retem in mare habere, ita Apostoli Ecclesiam, Evangelia, et mundum ; pisces homines, mittentes retias in mare, prædicationem in mundum.

Illi relictis retibus et patre, secuti sunt eum : Idem patre diabolo, retias habitationis et negotia sæculi, Petrus et Andræas, retias miserunt in mare, ostendunt, quod Dominus elegit alios cupientes, rebus mundi adhærentes ; Jacobus et Joannes retias referunt, ut mitterent eas in mare, id est, quod elegit alios cupientes adhæreret rebus mundi, quis plus reliquit de his quatuor ? Petrus et Andræas, plus reliquerunt, quia propria eorum sunt, nam his duabus aliis fuit non sua.

Faciam vos, et reliqua, mutavit affectum non officium, sed his quatuor, hæc est prima quadriga, nunc bini et bini mittuntur in Ecclesiam, sicut in arca Noe bini et bina animalia, quatuor virtutes significant ; justitia, prudentia, fortitudo, temperantia : per tres vocationes vocati sunt populi : prima per Joannem, ad amicitiam, ecce agnus Dei ; secunda, ad credulitatem, Joanne dicente, hoc primum signum fecit Jesus in Cana Galilæa, ut crederent in eum discipuli ejus : tertia vocatio ad apostolatam, venite post me, et reliqua.

Circuibat Jesus totam Galilæam : et reliqua : sicut Gedeon vincebat Philistinos, ita Christus dæmonia, docens, id est, ea quæ legis erant, prædicat, id est, Evangelium, omnem languorem, id est, medicus fuit populus, id est, Israel, languor corporis, infirmitas animæ.

Et abiit opinio ejus in totam Syriam : id est, in omnes gentes, omnes male habentes, id est, multis peccatis insani fuerunt vel mala fide, et qui dæmo-

nia habebant : id est, in anima idolis creditur *lunaticos*, id est, lunatici putabant, de ortu lunæ infirmitate.

Obtulerunt ei paralyticos : id est, pigri ad bonum agendum, et secuti sunt eum turbæ multæ, id est : primo discipuli ad fidem : secundi infirmi pro sanitate : tertii legis periti, ad reprehendum quarti : pauperes, pro elimosyna : quintas mulieres, ne ipsas disperarent : sexti parvulorum.

Ut dixit : sipite parvulos venire ; decapoli : id est, qui verba legis observant, et de *Jerusalem*, id est, quod videntes pacem Christum secuti essent, et de *Judæa* : id est, qui per confessionem secuti sunt Christum.

Videns autem Jesus turbas : item quatuor turbas secuta est Christum, et ipse quatuor sequenter Ecclesiam : prima ut Christum per timorem et amorem, item ad Ecclesiam veniant : secunda qui pro cupiditate cibi aut potus : tertia, pro invidia, ut habeant quod accusent : quarta doctores. Christus tria refugia habuit, ut fugeret turbas, in monte, in deserto, in nave super mare ; hæc tria nobis reliquit : in altitudinem mandatorum, descendere in deserto, deserere vitia, et in unitate Ecclesiæ intrare : navis Ecclesiam significat : ut qui habet gubernatorem et navigatores, et aqua qui jactant, hi de nave. Idem Episcopi, et laboratores, et qui ministeria intus faciunt, et tres offendunt naves, periculum in undis, in vento, in cilice, sic Ecclesia periculum, in undis, temptationes diaboli, in vento peccatorum, in cilice falsis fratribus, quando ascendebant in montem significabat theoretica, id est contemplativa : quando descendit, docet practica, id est, actuale, et cum sedisset, indicat incarnationem ejus non apparuisse, quia qui sedit, vestimentum corpus suum defendit.

Accesserunt ad eum discipuli ejus : id est, corpus et anima, et aperiens os suum, id est, qui aperit ora Prophetarum : *beati pauperes spiritu*, id est, qui pro Spiritu sancto pauperes sunt cum divites esse possunt : *beati mites*, id est, qui nulli malum pro malo reddunt : *quoniam ipsi possidebunt terram*, de qua dicitur : credo videre, et reliqua. *Beati qui lugent nunc*, non de omni fletu hoc dicit : sed de tribus fletibus, quo sæculum oportet habere : primum fletum pro peccato suo : secundum, pro peccato proximi : tertio, pro amore cœlesti : *lacrymæ tres naturas habent*, amara, pro peccato non flere, calida, pro calorem caritatis proximi deslere delicta, jacent a cœlo pro ejus amore flere ; tribus causis lacrymis funduntur, pro recordatione, alii pro timore futuri, pro peregrinatione.

Beati qui esuriunt, et reliqua : id est, cui non sufficit quidquid boni facit, nisi amplius facere vult *ipsi saturabuntur*, id est, in regno Dei. *Beati misericordes* : id est, qui misertis, de miseria liberantur, et cum dono suo in cœlum vadent : *beati mundæ corde*, id est, qui puro corde, non tangit ulla cor

scientia peccati, quia mundus Deus, mundo corde **A** respicit.

Beati pacifici : id est, in quatuor partes, inter Deum, et hominem, inter corpus et animam, inter hominem et proximum, inter hominem et amicum suum ; oportet vitium odire, et hominem diligere.

Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, id est, in Christo : has octo beatitudines, ad octo homines pertinent, qui fuerunt in arca, et modo debent esse in Ecclesia : et septem possunt esse, qua septem mulieres, unum virum habuerunt Christum : id est, in resurrectione. Hæc octo beatitudines in Christo complentur : beati pauperes spiritu : filius hominis non habuit ubi caput reclinet ; beati mites, discate a me, quia mitis sum : beati qui lugent, videns civitatem flevit super eam ; beati qui esuriunt, meus cibus est ut faciam voluntatem patris mei : beati misericordes, id est, misericordiam volo et non sacrificium : beati mundo corde, id est, estote sancti, quoniam ego sanctus sum : beati pacifici, pacem meam do vobis, et reliqua : beati qui persecutionem patiuntur, id est, si me persecuti sunt, et vos persequuntur.

Vos estis sal terræ : id est, apostoli et doctores dicuntur : terræ hujus mundi dicitur, quod si sal evanuerit, et reliqua : si doctor erraverit in quo emendatur. Sal saporat, vermes occidit, projicit et conculcetur ab hominibus, id est, exeant extra Ecclesiam et reputentur in parte gentilium : *Vos estis lux mundi* : id est, quia lux absconsa revelat, et tenebras inluminat, ita et vos, tenebras peccatorum inluminat : alias vero, sicut sol semper in cælo manet, ita et vos ibi manete.

Non potest civitas abscondi, id est, Ecclesia super montem, id est, super Christum : neque accendunt lucerna, id est, apostolos et doctores. non ponunt sub modio, id est, sub timore vel amore. Quatuor similitudines habent apostoli : Sal, sol, lucerna, civitas : super candelabrum, id est, Ecclesia, ut luceant omnibus qui in domo sunt : id est in Ecclesia, vel in mundo : sic luceat lux vestra, id est, doctrina, sive bona opera, et glorificent patrem vestrum, id est, in beneficiis vestris.

Nolite putare, quia non veni solvere legem : Id est, quodcumque opus factum est ipse implet : quando filii Israel peccaverunt, Moyses et Levi, tres gladios ad vindictam super eos acciperunt, quod Christus fecit cum dicit, non veni pacem mittere, sed gladium, et implere, id est, quod minus erat, quia vetus lex, si quis adulterasset puniri jubebat, nunc autem non solvitur sed impletur, cum dicitur, qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, et reliqua : et iterum : de omni verbo otioso, rationem reddere in die iudicii : ecce non veni solvere legem, sed augere quod vetus non dixit : Amen dico vobis.

Amen, id est, vere sive fideliter : *Iota unum*, nomen litteræ : qui uno ducto fit, deca littera, id est, decem verba legis, apud Græcos x litteræ, quod nos

unum diximus, *unus apex*, uno puncto, ad litteram, ad sensum autem minima mandata legis, donec omnia flant, quia quæ lege minima fuerunt, plena mysteriis fiunt ; *iota vetus lex, apex novus.*

Qui enim solverit unum de mandatis istis minimis. Id est, qui multum docet, et minime implet, Pharisæis excolentes culicem, et camelum glutientes : id est, qui aliis minime prædicat, et sibi majora committit, minimus vocabitur in regno cælorum, id est in Ecclesia : *Nisi abundaverit justitia vestra plusquam Scribarum et Phariseorum* : quia illi magna docebant, et modicum faciebant, vel qui alia mandata de lege, repudiabant, quæ non amabant, non dicebant, et quæ amabant dicebant.

Audistis quia dictum est antiquis, non occides : Id est, non solvere legem : *qui irascitur fratri suo*. Id est, ira in corde sine voce, reus erit in iudicio : id est, in die iudicii : *Racha*, id est, vacuus vel inanis. *Fatue*, id est sine cerebro : *reus erit gehennæ ignis*, id est, gehenna duplex pœna, eo quod animam et corpus punit.

Si offeres munus tuum ad altare, et reliqua : vade reconciliari fratri tuo, id est munus, orationem, oblationem aut teipsum, ad communionem offeres : nunquam ad Ecclesiam veniendum est, usquequo fratri non reconciliaberis : *relinque ibi munus tuum* : quomodo hoc impletum erit, pariter ambos increpat, si est in propinquo bene, et si longe, mente tamen debet reconciliare, et jam quod dictum est, cum omnibus hominibus pacem habere.

Esto consentiens adversario tuo. Id est Evangelium, *dum es in via cum eo*, id est in ista vita, sive adversario tuo diabolo, ut non facias quod suggerit tibi, ne sibi augeat pœna pro tuo peccato : si infans gladium petit, non ei porrigas, unde se pungat, et sic ei consentis, *ne forte adversarius tradat te iudici*, id est ne lex Evangelii tradat te Christo iudici : quia non consentistis Evangelio, ministro, id est angelo, qui animas in pœnam mittit in carcerem, id est in infernum.

Non exies inde, id est quia de inferno nemo erit, donec novissimum quadrantem reddat : *donec*, pro semper accipitur ; quadrans est, quarta pars nummi, quæ pro lavatione in mercede datur, vel pro minimo peccato dicitur : quadrantem reddere in infernum mitti, vel quia homo de quatuor elementis factus est. Audistis quia dictum est antiquis, non mechaaberis, id est non adulterabis : qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, duo concupiscentiæ sunt, prima quam si possibilitas sequatur affectus, operis non sequitur : secunda quæ consummatur si possibilitas supetat, mœchatus, in corpore, et in corde fit.

Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum et projice abs te. Id est, princeps vel doctor tuus, erue, id est separa eum a te, si te de Dei servitio prohibuerit ; unum membrum tuum, id est melius est tibi ut princeps pereat, quam cum illo vadas in infer-

num : *oculus*, id est, desiderium tuum, quia corpus pro illum in gehenna mittitur : *dextera manus*, id est, minister aut ira tua : *scandalizat te*, id est, emenda a te : *manus*, id est, opus malum absconde.

Non jurare, id est, non perjurare; *non jurare omnino*, id est, nunquam jurare; *neque per cælum quia sedis est Dei*, aliter est, est; *non non*, id est verbum dici in ore et in corde; *quod amplius est*, a malo est, id est, ex indignitate illius, cui non creditur.

Oculum pro oculo, id est, non reddere malum pro malo : *si quis percusserit te in dexteram maxillam*, id est, si hæreticus percusserit te in dogma male scripturæ, præbe illi alia dogma divinæ scripturæ, ad vivendum : *qui vult tunicam tuam tollere*, id est, crimen quod in te homines sciunt de te, dispoliare : *dimitte et pallium*, id est crimen, cujus solus conscius es da ei confessionem : *et si quis te angariaverit mille passus, vade cum illo alia mille*, id est ut exieris corpore, vade et mente : *qui petit a te da ei*, id est qui interrogat, dic ei : sive pauperi, ælymosina.

Dictum est antiquis, diligis proximum tuum, et odio habebis inimicum tuum : quomodo dixit, non solvere legem : recte implet, quia in vetere dicit, de diabolo, inimicum odire : hic autem de utroque tres modis diligimus inimicos; corde, qui nos corde odit; opere bene facere, illi qui nos oper persequitur; orare verbo; qui nos verbo criminant : calumniatibus vobis, id est, falsa accusatio, ut sitis filii patris vestri, et reliqua, id est, quasi aliquis portasse aurum argentum nobis : et si maledixisset nos et percussisset, dilexerimus eum, et cum illa defecissent, et nos defecessimus, ideo non deficiente vita promittitur, qui solem suum et reliqua : et pluit super justos, quia in utroque totus mundus continetur : in sole, arida, et calida : in pluvia, humida et grigida : de his quatuor factus est mundus; sic nos debemus dare inimicis nostris cibum et potum, vestimentum et verbum, dilectionis.

Si enim diligitis eos, et reliqua : Publicanus dicitur, quia publice peccat, aut qui rem publicam agit : ethnici, gentilis; estote perfecti, id est, ut perfecte hæc impleatis, in eleemosynis, in jejuniis, in orationibus : *ne coram hominibus videamini*, id est, quod bona opera per laudem humanam non fient.

Cum ergo facis elymosynam, id est sacerdoti, et pauperi, et inimico, *hypocrita* dicitur fictus *percipiunt mercedem suam*, non Dei : *nesciat sinistra tua*, id est, vana gloria : *dextera*, omnia propter Deum fac : *intra in cubiculum*, id est, cordis secreta, *clauso ostio*, id est, contra vanam gloriam.

Nolite multum loqui, id est ne multas petitiones aut multa verba discere sive per altitudinem vocis Deum rogare : *scit enim pater quod vobis opus est*, sic ergo orate, *Pater noster*, id est vivamus in terra, ut patrem habeamus in cælo; caritatem et fraternitatem ostendimus, dum dicimus *noster*, hoc dicit impera-

tor, et mendicus : dicit Dominus, et servus, simul dicunt *Pater noster*, ergo qui unum patrem habent, fratres sunt : ideo non delignetur Dominus servum suum fratrem habere, quem Dominus Christus frater voluit esse, et sic faciamus, ut hæredes patri possumus esse, nam et lex humana, hæreditare facit filios.

Sanctificetur nomen tuum : hic rogamus, ut in nobis sanctificetur, id est in operibus nostris; nam ejus nomen semper sanctum est, *Veniat regnum tuum*, id est sicut optant filii regnum patri suo, et ita et nos oramus, ut ille regnet in nobis et non diabolus : ille et non peccatum, sive Ecclesia, sive Evangelium.

Fiat voluntas tua, et reliqua, etc. Sicut angeli in cælo sine culpa famulantur ita et nos; vel sicut in animabus, ita et in corpore, vel sicut Christiani, ita hæretici, sicut Ecclesia, ita synagoga, sicut justitia, ita peccatum, convertant, ut illis fiat voluntas tua.

Panem nostrum quotidianum : id est omni die usque ad caput anni : *hodie*, id est semper : *panem*, id est Christum, sic agere debemus, ut eum quotidie possimus accipere ad remedium. *Et dimitte nobis*, et reliqua : hic cautionem cum Deo facimus si dimittimini dimittitur vobis.

Et ne nos inducas in tentationem. Sicut seduxisti homines in diluvio, vel illos in Sodoma, vel Faraonem in mare, sive in tentatione diaboli, aut hominum insidias.

Sed libera nos a malo. Id est a diabolo, a peccato, ab homine malo : hæc septem orationes quatuor communes sunt omnibus, ut septem gratiæ Spiritus sancti orasset : tres petitiones ad cælestiam pertinent, id est sanctificetur nomen tuum, adveniat regnum tuum, fiat voluntas tua; quatuor ad istam vitam.

Cum autem jejunaverit, et reliqua : *exterminant facies suas*. Id est transfigurant se, id est ut videantur ab hominibus quia jejunant : *unge caput tuum, et lava faciem tuam*, id est quod Domino dare vis, qui est caput tuum, proximo tuo da : *noli thesaurizare in terra*, id est in cælo, ne erugo, id est vana gloria, aut ira, tinea, invidia aut superbia, fures, demones, aurum, sensum, mundus, vestimentum, nam cibus, prædicatio divina.

Lucerna corporis tui : id est doctor, vel princeps tuus; corporis, id est hominis interioris, si simplex fuerit, unius rei : *Nemo potest duobus dominis servire, ubi fuerit thesaurus tuus*, et reliqua : aut unum odio habebit, id est qui nec sibi bonus; alium diligit, qui sibi bonus, id est diabolus contempnere, Deum amare, qui divitiis servit, diabolos eruit : *mamma* dicitur divitiis, sive nomen diaboli.

Nonne anima plus est quam esca. Id est qui minor dat Deo, et majora diabolo. *Respiciite volatilia cæli*, et reliqua. Quia mos est avium in altum volare et canticum cantare, et aliquid sibi voluerint in terra, accipiunt a Domino, ita et homines debent cælestia cogitare, et Deum laudare, et cum civibus

indigent a Domino in terra accipiunt reparationem divinitatis, quanto magis pater vester, qui bonus est natura, *dabit bona petentibus se*, id est fidem per caritatem. Intrate per angustam portam, ubi non capent peccatores, nisi deponant portam fides palasticas II. Id est caritatem Dei et proximi, duo luminaria, superior Evangelium, inferior vetus lex, ubi quis offendat non intrat, quam lata porta et reliqua: id est divitiis et propria voluntate servientes.

Attendite vobis, id est a falsis doctoribus cavete, *in vestimentis ovium*, id est boni doctores, lupi rapaces, id est animas in perditione rapiunt; *a fructibus eorum*, id est ex operibus cognoscetis eos, id est *nunquid colligunt de spinis*, id est de hæreticis uvas, id est virginitatem, *de tribulis ficus*: id est conjugem de hæreticis: arbor bona, homo bonus, arbor mala, homo malus: qui agit opera mala.

Non omnis qui dicit mihi, Domine Domine, et reliqua. De illis dicit qui amant in angulis stare orantes, *sed qui facit voluntatem Patris mei*, id est qui servat mandata, multi mihi dicunt Domine, id est multi sunt qui intrant per eam, quia nunquam novi vos, id est bonum vel hæretici: discedit a me, id est qui sperant non esse remissionem peccatorum: omnis qui audit verba mea et reliqua: qui contra prædicationem non agit assimilabitur viro sapienti, qui ædificavit domum super petram, id est super opus bonum, ne intraret pluvia in ea, id est doctrina hæretica, flumina, persecutiones hæreticorum venti, dæmones, nubes, accipiunt pluvia de mare, hæretici doctrina de mundo, et non cecidit domus, id est non cadit, qui super fidem stat in Christo.

Et omnis qui audit verba mea et non faciet ea. Id est mos fuit in lege quod non esset in populo, qui non esset mundus, et si sanitatem accepisset, ostendisset a sacerdote, et offerebatur pro eo munus, duos turtures, aut duos pullos columbarum, et fuerat cum eis juxta hoc opus, lignum bysopem, et coccinum, erga cacumen ipsius ligni, et dispergebatur sanguis alterius avis super istud lignum: et super alterum avem, et ipse dimittebatur in aere, lignum crux Christi, coccinum, passio ejus, et oportet martyrium ire, per passionem Christi, et sanguis noster spargatur, super crucem ejus, nam ascendat ad Ecclesiam, post passionem corporis nostri in martyrio.

In testimonium illis. Id est ut non solvisset legem, vel vidissent quod natus esset a lepra: centurio figurat doctores, puer paralyticus contractus, significat genus humanum, in peccatis conclusum. Invenit Jesus in centurione trina mysteria, primam humilitatem ubi, ait: Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum: secunda fides, ubi ait, tantum dic verbum, et sanabitur: tertia, id est prudentia, ubi dixit, homo sub potestate. Miratur Jesus in centurione, id est invenit in eum sapientiam, qua fuerat doctus per prædicationem divinam; ab oriente conversi, id est ab infantia; ab occidente, id est a senectute: a meridie, a juventute; ab Aquilone, id

est de potestate diaboli, veniunt ad fidem, recumbent, id est inhabitant: quare cum tribus tantum, id est propter remissionem. Qui concupiscunt, illuc flebunt: illis est stridor dentium, quorum Deus ventus est: socrum Petri febricitantem: id est synagogæ dubietas.

Tetigit manum. Præstavit auxilium, dimissa febre, id est desinit incredulitas, ministrabat ei, id est benedicebat ei; per vesperum, ostendit ei finem mundi: dæmonia, id est peccata: per vulpes, id est homines incredulos: per volucres, homines divites: non reclinet caput, ubi non est fides: mortuus mortuum sepelire, id est corpus animam, aliter: si peccator, laudat peccatorem.

Navis: id est Ecclesiæ: *motus et fluctus*, id est temptatio: dormitatus, id est incarnatus sive crucifixus: ventus, id est subitanea temptatio: dæmoniacus, gentilis, gens cum perfidia; per monumenta, hoc sunt corpora; per viam non transit, id est per gentilitatem ad regnum, grex porcorum ostendunt homines ante conversionem: *dimersi in mare*, id est in profundum; per pastorem ostendit philosophos.

Surrexit: id est, curatus est: *reversus in domum suam*: id est ad primam creationem: sponsus, Christus est: sponsa Ecclesia: filii sponsi, Apostoli sunt; rudis panis, doctrina Evangelium: scissis pannis, hoc sunt homines veteres: vinum novum, et utres veteres, nova prædicatione, ad homines veteres, princeps, figuram tenet prophetarum, vel patriarcharum; puella hæc est synagoga, tenuit Jesus manum ejusdem puellæ, id est auxilium ei præstitit, messes multa, id est corda parata, messorum, doctores, non duas tunicas, id est non dupla mente, nec dupla fiducia, in novum: aut in Vetus Testamentum, non calciamentum, id est non testimonium malorum, neque virgam, id est non fortitudinem, sed per patientiam. Pax reversa, id est mercis recepta, per pulverem inquinamentum; hoc sunt: quia pulvis tribus modis impendit, gressus obligat, oculus obscurat, vestimenta inquinat. serpens cruciata abscondit caput suum, id est apostoli cruciati, non negantes Christum: persecutionem, hoc sunt hæreses. De civitate in aliam, id est per singulas quæstiones librorum.

Nihil opertum quod non reveletur: id est passio Christi et omnium doctorum: quod dico in tenebris, id est ad Judæos, dicite in lumine, id est in Ecclesia, duo passeret, id est corpus et anima, seu Christus Barabias: asse, id est fides, per gladium, hoc sunt verbum prædicationis: aliter, duo passeret, id est duo testamenta esse, hoc est Christus, separare patrem a filio, hoc est, fideles ab infidelibus, accepit crucem, id est cruci teipsum: scandalizare in Christo, id est negare Christum: arundinem vento agitatum, hoc sunt homines adulatores, vacuos sine fructu: regnum cælorum vim patitur, hic est quia per cruciationes carnis et poenitentiae, pervenit ad regnum Dei. Ipse est Elias qui Joannis, quia ipse spiritus erat in Elia. in secundo adventu. qui in

Joanne fuit in primo adventu; pueri sedentes in foro, hoc sunt prophetas: cantavimus vobis et non saltastis tibias, id est nuntiavimus vobis adventum et non credidistis; lamentavimus et non planxistis, id est adnuntiavimus vobis poenitentiam, expavistis confessioni, quatuor modis sunt laudationes.

Confitebor tibi, Domine: Pater cæli fidei, credo in Deum Patrem: martyrum, qui confitetur me coram hominibus, peccatorum, confitemini Domino quoniam bonus: *abscondisti a sapientibus*, id est qui sapientia hujus mundi utuntur, *revelasti parvulis*, id est discipulis: Vocatio quatuor modis facta est in novo.

Venite ad me, omnes qui laboratis: In vetere, venite, filii, audite me: in futuro, venite, benedicti: Jugum, id est doctrina, levis est volentibus, gravis nolentibus ea. Perfectio tres modis intelligitur, id est discipulorum, per baptismum: peccatorum, per remissionem: Judæorum, per renovationem Novi Testamenti, per sata, id est messis quod significat legem veterem: Sabbatho requies Novi Testamenti, discipuli vellentes spicas, id est trahentes testimonia de Veteri, ad confirmandum Novum, confricantes inanibus, id est exprimentes in sensum spiritalem: homo manum aridam habens, ostendit avaritiam, qui cupidus est in accipiendum, avarus ad largiendum qui solebat rapere, discat largire; extendit manum, id est purgavit corde, restituta est, significat conversionem ad fidem; lignum fumigans, id est corda gentium parata ad fidem, hominem dæmoniacum, mutum et cæcum, significat humanum genus, in domo alligavit fortem, id est Christus alligavit diabolum, vasa ejus, hoc sunt corda gentium: progenies viperarum, quomodo potestis loqui bona cum sitis mali? per vipera, ostendit synagoga; progenies, id sunt Judæi, sicut occidit filius viperam matrem suam, sic Judæi Christum qui est sapientia omnium mater, generatio mala et adultera, idem deserentes Domini, adhærentes idolis.

Regina austri venit a finibus terræ: significat gentes, audire sapientiam Salomonis, id est doctrinam Christi. Immundus spiritus exiit ab homine, id est a Judæis, abiit per arida loca, id est per gentes, revertit in domum, id est ad Judæos: invenit eam scopis mundatam, id est traditionum paternarum; adsumpsit secum vii. spiritus nequiores, hoc sunt omnes dies eorum in malo opere versi, intrantes in domum, id est in corda persecutorum, quia Christum persecuti sunt et Prophetas: Mater et fratres, id est synagoga et Judæos, foras stantes, id est extra Ecclesiam, quærentes conloqui tecum: ostendit in futuro conversionem Judæorum ad fidem. Exiit Jesus de domo, sedebat ad mare, duobus modis intelligitur, id est de cælo in mundum, de Judæis ad gentes, ascendit in navi, id est in cælos, turbas ad littus, significat præsens vitam, in similitudinem, hoc in parabolis, seminat ipse qui prædicat, seminat, id est verbum Dei, secus viam, id est qui audit verbum Dei, et non intelligit, in petrosa, id est qui audit

A verbum Dei et accepit illum, et accedens temptatio, negat illum, in spinis, id est audit verbum, et propter divitias suffocat illud: in terram bonam, id est qui audit et intelligit.

Et facit fructum; tricesimum, ostendit ordinem conjugatorum: sequentes mandatum Dei, fructus LX. ordine viduarum, perseverentiam in Domino; fructus centesimus, hoc sunt ordines martyrum, monachorum vel virginum: qui habet dabitur ei, ostendit apostolis qui habent Christum dabitur eis et intellectum, et qui non habet ipsum quod habet auferetur ab eo, ostendit Judæos, ipsam legem quam habebant, auferetur ab eis; videntes non videant, hoc sunt Judæos, qui oculis vident et corde non credebant: audientes non audiunt: ostendit curis corporis, audiebant et duribus cordis non intelligebant: simile est regnum cælorum homini qui seminavit semen bonum in agro suo; qui seminat filius hominis est, semen verbum Dei in corda credentium, in agro, id est in mundum, zizania, filii nequam, id est operarii iniquitatis, inimicus qui seminavit, id est diabolus: Messēs, consummatio sæculi est: Messores, angeli sunt, pro quid fasciculus dicitur, quia non omnes æqualiter judicantur, sed adulteri cum adulteris, et omnes pares æqualiter: granum sinapis, significat Christum, homo seminans Deus Pater est, in agro, id est in mundum.

Minimum omnibus seminibus: Significat Christum, refutatum a Judæis: cum autem creverit, id est serrexerit sic arbor, id est ascendit ad cælum, rami ejus, hoc sunt apostoli, volucres in ramis ejus, id sunt sancti, qui terrena despiciunt, cælestia concupiscunt. Aliter grano sinapis, sermo sancti Evangelii: homo seminans Christus est, in agro, in mundo: Minimum omnium, id est servatum in cordibus fidelium, propter sapientiam philosophorum, sic arbor, id est ascendit super omnem sapientiam mundanam, ramos ejus, ostendit explanationes singulorum doctorum, volucres, id est amatores scientiæ, de semine accepto, id est doctrina Evangelii.

Mulier, id est sapientia, abscondit in farina, id est in corda fidelium, sata tria, ostendit tres filios Noe, donec fermentatum est totum, id est dum prædicatum est Evangelium in totum mundum. Simile est regnum cælorum thesauro abscondito, thesaurus, id est Christus vel sapientia. In agro, id est Ecclesiæ sive in Scripturis divinis, vendidit omnia, id est reliquit vilia, seu res terrenas, emit agrum, id est regnum cælorum: homo negotians, qui quærit doctrinam divinam, invenit unam margaritam, id est sapientiam Christi, vendidit omnia, id est vitia. Simile est regnum cælorum sagenæ missæ in mare, per sagenam, verbum prædicationis ostenditur, in mare, id est in mundo, ex omni genere piscium congreganti, id est omne genus humanum; audit verbum Dei secus littus, id est prope fine mundi, pater familias, Christus est, Scribæ doctores apostoli sunt, venit in patriam suam, id est ad Judæos. Thetrarcha, id est inita pars regni.

Alligavit Joannem et misit in carcerem : ostendit terminum legis veteræ : Herodiades significat sinagogam, puella saltavit in convivio, ostendit gentes saltantes ante idolam, caput Joannis in disco significat corpus Christi in altare, caput illius in corde fidelium, datum est puellæ, id est Ecclesiæ ex gentibus, attulit matri suæ, ostendit conversionem Judæorum, in futurum, secutæ ostendit pedestres, ostendit non cum pecuniis antequam, sed cum proprio labore debet homo sequi Deum : curavit infirmos, id est abluit peccatis et ab idolis : hora jam præterit, id est littera legis, quinque panes, id est quinque libri Moysi, duo pisces, id est duo testamenta, sive duo ordines, id est sacerdotum et Prophetarum, sive duo libri Josuæ : turba discumbebat super sœnum, id est super arida corda, sive super vitia discumbebat, et acceptis panibus intuens in cœlum, id est abstraxit sensum, fregit, id est historiam legis expressit in spiritalem sensum et apparuit intellectus, benedixit, id est multiplicavit : duodecim cofinos plenos, id est de doctrina sancta duodecim apostolos, pro qua causa non computantur mulieres et parvuli sicut viri, quia parvuli non valent repugnare contra vitia sua, sic et mulieres, qua imperfectus sexus est : jussit ascendere in navicula, id est in Ecclesiam, præcedere transfretum, id est de Judæis ad gentes. Quatuor modis vocatur : prima natura. Secunda cognatio. Tertia gente. Quarta affectu : quatuor modis, dicitur homo, quid dicitur, id est bonum, bene, poenitentiam agite, et reliqua. Malum male, sanguis ejus super nos, bonum male, ubi dicitur de cæco, tu solus discipulus ejus es? Malus bene, ubi Apostolus ait, tradidi hujusmodi hominem in interitum Satanæ, ut spiritus salvus fiat. Vespere autem factus solus erat, ostendit finem mundi, solus venit redimere humanum genus.

Navis in medio mare : id est Ecclesia in medio mundi, jactabatur fluctibus, id est persecuciones patiebatur, ventus contrarius, id est diabolos, quarta vigilia noctis venit Jesus, ostendit in quarta lege, id est Evangelii, ambulans Jesus super mare, id est calcans amaritudines sæculi, ambulavit Petrus super aquas, super amaritudines sive, calcans vitia peccatorum, Petro mergente in mare, id est dubietatem fidei, sic omnis qui dubitat in fide, mergit in peccatum, extendit manum Jesus, apprehendit eum, id est dedit ei adjutorium fidei : hæc sunt quatuor leges : prima in natura : secunda lex littera : tertia Prophetarum, quarta Evangelistarum : cum transfretasset, id est cum transisset, venerunt in terram Genesar, id est de Judæis ad gentes, obtulerunt ei male habentes, id est idolis serviientes.

Mulier Chananæa : ostendit primitivam Ecclesiam, filia ejus a dæmonia vexata, id est Ecclesia gentium, ab idolis corrupta, sanata est puella ex illa hora, ostendit conversionem gentium, ex illa hora qua Christo crediderunt : Non sum missus nisi ad oves quæ perierunt domus Israel, ostendit corporaliter

ad Judæos ; aliter, quia omnes credentes in Deum Israel vocantur : sumere panem, id est doctrinam, filiorum, id est Judæorum, dari canibus, id est gentibus, catelli edunt, id est gentes, accipiunt de micis, id est de minoribus mandatis.

Misereor turbæ : ostendit quia Deus totus misericors est, triduum perdurant mecum, ostendit fidem Trinitatis, non habent quid manducant, id est non habent verbum prædicationis, nolo eos dimittere jejunos ne deficiant in via, id est ne pereant in via erroris in præsentem vitam, quia fides sine operibus mortua est : per septem panes ostendit eptaticum, paucos pisces ostendit ordinem prophetarum vel sacerdotum, super terram discumbens, ostendit perfectiones jam calcata vitia sua, per septem sportas, septem doctores Spiritus sancti, Pharisæi divisi, Sadducæi, justificati, cœlum serenum, id est resurrectio Christi, cœlum rubicundum effusio sanguinis : cœlum triste, passionem Christi ostendit, tempestas rutilans significat persecutionem : cavete a fermento Pharisæorum, id est a doctrina eorum, Simon, id est obediens, id est filius Jona, id est columba quod interpretatur Spiritus sanctus, caro et sanguis non revelavit tibi id est pater et mater non ostendit tibi, portæ in inferni sunt peccata hominum, claves regni cœlorum potestas est ligandi et solvendi, id est per poenitentiam aperientur, multa pati a senioribus et scribis, hæc dicens Jesus ostendit passionem et resurrectionem, dicit ad Petrum vade post me, ostendit ipsum crucifixum, post te abneget semetipsum, id est contemnat voluptatem carnis, qui amat voluptatem propriam animam perdit : anima hic, pro voluptate ponitur, qui perdit animam suam inveniet eam, duobus modis animam perdit homo, per martyrium et abnegatione corporis : inveniet eam, id est, in regnum Dei : commutationem dat pro anima, qui carnem suam cruciat et animam nutrit.

Post sex dies. Jam in septimo ostendit, ætates mundi, septima quæ requies intelligitur : Petrum, Jacobum et Joannem, hic ostendit totam Ecclesiam, ducit illos in montem, id est, in regnum Dei, splenduit facies ejus sicut sol, id est sancti in gloria Patris, aliter Vetus Testamentum splenduit in Novum : vestimenta alba sicut nix, id est congregatio omnium fidelium. Per Moysen ostendit litteram legis : Per Heliam, ordinem prophetarum, Christus cum discipulis ostendit Novum Testamentum : Nubes tetra, id est legis littera. Nuber candida, id est prædicationis Evangelii. Nubes pluvialis, id est prædicationis apostolorum, qui faciebant fructum poenitentiae, post ascensionem Christi, cum venisset ad turbas, id est cum descendisset in mundum.

Homo genibus provolutus : ostendit ordinem Prophetarum, qui rogabat pro se, quasi Ecclesia : filius ejus lunaticus, ostendit populum gentium, adorantes idola, cadit in ignem, id est, in cupiditatem crebro in aquam, id est in luxuriam, transit hinc de Judæis ad gentes, vade ad mare, id est ad gentes.

Mitte hamum : id est verbum prædicationis : pisces qui primum ascendit in alium, ostendit cornemium, in ore ejus invenies staterem, id est confessionem fidei, humanitatem et divinitatem. Da eis pro me et pro te, id est pro me fidem, et pro te excusationem, parvulus intrat regnum cœlorum, id est non ætate parvus sed mente purus, unde ait Apostolus, Estote parvuli in malitia.

Qui scandalizaverit unum ex his : id est sive injuria corporalis, sive in adversione fidei. Suspendatur mola, id est cura sive circuitus hujus sæculi : In collo ejus, in labore sæculi : Dimergatur in mare, id est in sæculum : Manus tua, id est pares tuus : Pedes, id est minister : Oculus, id est episcopus tuus aut sacerdos seu doctor et senior. Nec contemnatis unum ex his, ne contra eorum innocentiam : Ovis quæ erravit ostendit humanum genus : Pastor Christus est : Oves relictis in montibus, ostendit ordines angelorum qui consistunt in cœlestibus.

Si peccaverit frater tuus, corripe eum inter te et ipsum : ut detectio peccati non fiet, et improprio fratri non nascatur, dic Ecclesie, id est congregationi fidelium, ethnicus, id est gentiles et publicanus est qui publice peccat : Non imago eorum sit tibi in odio, sed opera eorum. Si duo consenserint, id est caro et anima : Si caro consenserit animæ : qui petit, per fidem accipit.

Simile est regnum cœlorum homini regi, qui voluit rationem ponere cum servis suis. Qui debet decim millia talenta, est qui peccat in Deum. Qui debet centum denarios, est qui peccat in fratrem suum, conservi qui judicaverunt, angeli sunt.

Cum consummasset Jesus sermones istos, migravit ad Galileam, id est in fine mundi, de gentibus ad Judæam.

Relinquit homo patrem et matrem : ostendit quia relinquit Christus Patrem in cœlo, sic tamen relinquit ut non deserat matrem, id est synagogam : adhærebit uxori suæ, id est Christus Ecclesie : Erunt duo in carne una, ostendit quia Christus est caput, corpus vero Ecclesie : Uxor deserere a vero, id est cum discesserit quis a Christo, tunc conjungit se hæresi in uno scelere : Quatuor animæ pereunt, id est qui dimittit uxorem suam extra rationem et qui dimissam ducit : difficile dives intravit et reliqua : de his dicit qui sub avaritia possident ; foramen acus, posterula Jerusalem dicitur : Alio modo foramen acus, confessio fidei, vel pœnitentiæ, divites Judæi dicuntur, camelus populus gentium : tertio modo foramen acus, ostendit passionem Christi, camelus, id est qui portat peccata generis humani : In regeneratione, id est per resurrectionem.

Erunt novissimi primi : et primi novissimi. Novissimi fuerunt populus gentium ; Judæi fuerunt primi, facti sunt novissimi : Sic de Petro et latrone : Sic de infante et seniore : Paterfamilias, conduxit operarios in vineam suam, Pater Christus est, prima mane ostendit initium mundi : operarios cultores mandatorum Dei. vinea, id est Ecclesia, in vetere

A vinea, lex sive synagoga, dinarium diurnum, vitam æternam : Prima hora venit Abel, tertia hora Noë, et filii ejus : In foro, id est in mundo, sexta hora venit Abraham. Nona hora venit Moyses et David : Undecima hora, venit populus gentium : Alio modo, prima hora, id est infantia secunda ; hora adolescentia, sexta juvenus, nona senectus, undecima decrepita ætas : quacumque hora conversus ingemnerit homo ex toto corde accipit dinarium diurnum : Sero factum, id est fine mundi : Procurator vineæ Christus, qui murmuraverunt Judæi sunt, dicentes portavimus pondus diei, id est portantes legem et Prophetas.

Jericho, interpretatur luna, significat defectionem populi, duo cæci significant Judæos et gentes, sedentes secus viam, id est præsens vita juxta finem, transire Jesum, id est per incarnationem et humanitatis transivit, per mundum, stare Jesum, divinitatem ostendit, cum appropinquasset Jerosolyma, id est cum venisset in mundum : Bethsage, id est domus buccæ, vel maxillæ : Mons Oliveti, id est nomen trium luminum, id est refectio laboris, consolatio operis, notitia veri luminis, castellum quod contra vos est, id est Jerusalem quæ contra legem Evangelii repugnabat, solvite et adducite mihi, ostendit conversionem Judæorum, sive gentium, per prædicationem apostolorum. Dominus opus habet non aliud nisi fidem ad Sion, id est specula vitæ filiz Sion, id est congregatio fidelium, per vestimenta, ostendit doctrinam, fecerunt eum desuper sedere, id est, Christus in corda fidelium, straverunt vestimenta in via, conversionem humilitatis ostendit : Ramos de arboribus, id est, doctrina gentium, turba præcedit, ostendit Judæos, turba sequens, significat gentes : Osanna, salvum me fac, sive salvifica, sicut salvas Judæos, salva et gentes ; sicut salvas angelos salva humanum genus : Aliter ramos de arboribus, id est, simplices doctores, qui per simplicitatem doctrinam Patrum quasi surculos absciunt. Intravit Jesus in templum, id est in Ecclesiam : Ejicit vendentes et ementes, id est qui dona Spiritus sancti vendunt et emunt, qui baptismum vel quacumque sacrationem : Cathedra, id est doctrina : Mensa, id est mandata legis, pueros clamantes in templo, id est in Ecclesia, relictis illis abiit foras, ostendit relictos Judæos, abiit ad gentes : Bethania, id est domus obediens, ibi mansit, ostendit Christum in corde obedientium manere ; revertit in civitatem, ostendit in primo adventu venisse ad Judæos : qui esuriit nisi fidem Judæorum ? Arbor ficus, id est synagoga, secus viam, juxta litteram. Nihil invenit in ea, nisi folia, id est substitutionem Judæorum, et doctrinam paternarum : Arefacta ficulnea, ostendit synagogam sine pœnitentiâ : Mens id est Christus, tollite hinc, id est Judæis jaclate in mare, id est in corda credentium.

Homo qui habebat duos filios : homo Christus est, duos filios, Judæos et gentes, quis ex eis fecit voluntatem patris, qui dixit eo et non fecit, ostendit Ju-

dæos : et qui dixit non eo et fecit, ostendit populum gentium qui fecit per confessionem fidei. Paterfamilias plantavit vineam : Homo Deus pater est. Vineam synagoga, spe circumdedit, id est custodia angelorum. Torcular, id est templum martyrium, turrem in medio, ostendit doctrinam legis : agricola doctores sunt, cum autem tempus fructi appropinquasset, id est adventus Christi servi missi, prophetæ sunt, quem primum occiderunt, est Jeremias et Isaias quem lapidaverunt, es me Barth, sive Stephanus : Ejecerunt eum extra vineam, id est Jerusalem, in montem Calvariae, hic vinea et alii colones ostendit Ecclesiam gentium, qui reddunt fructum, id est confessionem poenitentiae et fidei. Lapis, id est Christus : scissum de monte sine manibus, id est, sine actu virili et concubitu, de matre sine semine, de patre sine tempus. Factus in caput anguli, continet duos parietes, ostendit Novum et Vetus Testamentum, Judæos et gentes : qui ceciderit super lapidem confringetur significat gentes super Christum, de infidelitate ad fidem confringetur super, id est in humilitatem, super quem vero ceciderit lapis conteret eum ostendit Judæos superstitiosos.

Homo rex qui fecit nuptias filio suo. Homo Deus pater est, per nuptias ostendit copulationem Christi et Ecclesiae, sicut Eva ex costa Adæ, sic Ecclesia ex latere Christi redempta est, et sicut ex virgine terra processit Adam, ita et Christus ex virgine Maria natus. Misit servos suos, id est patriarchas, iterum misit alios, id est prophetas, prandium paratum, id est Scripturam sanctam, tauri occisi, ostendit qui pro Christo sanguinem fuderunt. Altilia, id est saginata : abierunt in villam, id est in cupiditatem : alii in negotiationem, id est, in mundo sicut ait Apostolus, Nemo militans Deo implicans se negotiis secularibus ut placeat ei cui se probavit : reliqui tenuerunt servos ejus, ostendit impetum persecutionis. Ait servis suis, id est apostolis : nuptiae factae sunt, id est, corda credentium conjuncta cum Christo pro amore caritatis. Ite ad exitum viarum, id est ad gentes, congregaverunt bonos et malos, ostendit presentem vitam : intravit rex ad discumbentes ostendit secundum adventum, homo non habens vestem nuptialem, ostendit caritatem, ut ait, fides sine caritate mortua est.

Mulier. id est Synagoga, per septem viros, eptaticum intelligitur : mulier defuncta, id est littera defuncta transiende de Veteri Testamento in Novo, in resurrectione cui erit, id est Ecclesiae Christi. Dixit Dominus, id est Deus Pater Domino meo, id est, Christo, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum, ostendit qui humiliavit Judæos et gentes per patientiam sub pedibus ejus, aut per vindictam puniantur persecutores et in futuro, super cathedram Moysi, id est super doctrinam ipsius, philacteria, id est, X. verba legis in cartula conscripta portantes Pharisei in fronte.

Jerusalem, Jerusalem : geminans ostendit affectum doloris, sicut gallina congregans pullos sub alas suas,

in spiris pinnis, id est sublevatis alis, ita et Christus expandit palmas in cruce ut congregaret filios suos, sicut canticum Deuteronomii adserit. Expandit alas suas et adsumpsit eos super scapulas suas : ecce relinquetur domus vestras, desertas ostendit, quia derelicti sunt a lege sua et a prophetia et a sacerdotio : non me videbitis donec dicatis, Benedictus qui venit in nomine Domini, ostendit quia in secundo adventu videbit eum omnis caro, et plangent super se omnes tribus terræ qui pupunxerunt eum. Non relinquetur hic lapis super lapidem, ostendit dispersionem Judæorum, tunc scandalizabuntur multi, ostendit quia per magnitudinem persecutionis negabunt Christum : Abominatione ostendit statua Antichristi posita in templo : desolatio, id est consummatio : qui sunt in Judæa, id est in confessione fidei. Fugiunt ad montes, id est, ad doctrinam apostolorum, quis in tecto, id est, in contemplativa vita non descendant in domum, id est in activa vita : in agro, id est in prædicatione Evangelii. Non tollat tunicam suam, id est non revertatur ad pristinam conversationem suam.

Vae prægnantibus, id est concupiscentibus res alienas : Vae nutrientibus, id est, in opere perperantibus, per eremum, ostendit persecutionem, per sabbatho finem mundi. Ubi fuerit corpus, illuc congregabuntur et aquilæ : corpus Christus est : aquilæ animas sanctorum sunt : Aliter in resurrectione unaquaque anima proprium corpus sumet : per solem, ostendit prædicationem Evangelii, per lunam, Ecclesiam, per stellas sancti sive prædicatores. Virtutes caelorum commovebuntur, hoc est agmina angelorum ad judicandum apparet, signum in caelo, id est crux Christi, per tubam ostendit sonitum angelorum. Erunt duo in agro, id est in prædicationem Evangelii : unus adsumetur, id est, qui complet prædicationem in opere : alius relinquetur, id est in opere justitiæ, in mola, in mundo, duo molentes, id est, in Ecclesia catholica et hæreticorum.

Simile est regnum caelorum decem virginibus, accipientes lampades suas. Id est, in resurrectione corpora sua. Virgines sunt eo quod Christum non negaverunt : quinque prudentes, eo quod propter regnum Dei laboraverunt, quinque fatuae, ostendit qui pro retributione humanæ laudis gesserunt : dormire, est ante mortem languescere, dormire vero, in morte quiescere est, media nocte, id est, in errore sive in securitate negligentes. Nescio vos, id est nescio opera vestra bona : homo proficiscens, Christus est, peregre profectus, id est de mundo ad patrem.

Vocavit servos suos, id est doctores, dedit illis bona sua, id est doctrinam Evangelii, quinque tacta, id est quinque sensus, visus, auditus, odoratus, gustus, tactus : quos per consuetudinem solebat movere, aut causas transitorias convertat ad æternam : sic de visu dictum est averte oculos meos et reliqua : de auditu, sæpi aures tuas nec audiant linguas blasphemiae : de odoratu, bonus odor sumus Deo, in his qui salvi fiunt : de gustu, nolite

maledicere, sed benedicite : de tactu qui furabatur jam non furetur, sed labore manibus unde tribuet et indigenti. Ideo fiunt decem talenta : duo talenta, id est intellectus et operatio, qui habet hæc, et implet exemplis, et verbis docet, salvat semetipsum, et alios instruit. Ideo geminatur talentum : unum talentum ostendit intellectum : Abscondit in terra, id est qui prædicationem Evangelii pro terrenis rebus docet : post multum vero temporis, id est in fine mundi : Metit ubi non seminavit, id est, ubi non fuit prædicatio : tollite talentum, id est intellectum, date ei qui geminavit in bono opere : quinque sensus sicut ait Apostolus, ipsi sibi sunt lex, qui ostendunt opus legis in cordibus suis, qui habet fidem et caritatem dabitur ei intellectus et operatio virtutum, qui non habet ipsum quod habet auferetur ab eo, id est qui habet fidem, et non habet caritatem, ipsa fides morietur in eo. Majestatem, id est potestatem, dignitatem, Judæos : oves vero populus gentium : dextrum, id est prosperum sive rectum : sinistrum, adversum, sive pœnale, quia apud Deum nihil est sinistrum : cum autem esset in Bethania, id est in domo obedientiæ, hic domus pro mundo ponitur.

Mulier : id est futura Ecclesia : alabastrum, id est corpus hominis, per unguentum, ostendit fidem confessionis : caput Christi Deus Pater recumbens, idem Christus super Ecclesiam : pauperes semper habebitis, id est spiritualiter qui indigent doctrinam, sive corporaliter qui cibos indigent : me autem non semper habebitis, ostendit secundum carnem : Joseph venditur in Ægyptum, xx argenteos ut satiaret famem corporis : Christus venditus xxx argenteos, pro peccatis hominum, et fame fidei : oportunitas, id est, tempus congruum, per azimam sinceritatis mentis ostendit, bibam illum in regnum Patris mei vobiscum, id est in membris suis in regnum, id est in Ecclesia percutiam pastorem, id est Christi : dispergentur oves, id sunt apostoli, præcedam vos in Galilæam, hoc est relictos Judæos abiit ad gentes : si possibile est transeat a me calix iste, id est passio, hoc dixit pro parte carnis, per gladium ostendit verbum divinum. Amputa auriculam, id est amputatum auditum Judæorum, in munditiam Judæorum accepit ut nostram immunditiam purgaret, flagellatus

tenuit, ut nos de flagellis peccatorum liberaret : sicut Adam extendit palmam in lignum vitæ, ita et Judæi extenderunt palmas in Christo proinde et Christus, extendit palmas in ligno crucis ut nos ab omni stimulo liberaret, per cantum galli ostendit refectionem Spiritus sancti : vincitus ductus ut vincula peccatorum nostrorum solveret.

Corbana Hebraice, Gazophilacia Græce, Latine divitiarum custodia dicitur : per effusionem sanguinis Christi redemptum est humanum genus, per pretium sanguinis, emptus est ager ad sepulcrum peregrinorum : Hyrus Pompeius est, Barrabas ductus in desertum, id est in infernum : alter immolatus, id est Christus pro peccato hominum : exuerunt Christum, id est expoliatum, a fide Judæorum, induit clamidem coccineo, id est Christum indutum fide gentium. Induitur clamidem coccineo, id est Christum indutum fide gentium aliter per coccineam clamidem, ostendit effusionem sanguinis ipsius sive martyrium, exuerunt eum clamide, et induerunt eum vestimentis suis, ostendit in fine mundi conversionem Judæorum.

Milites qui diviserunt vestimenta ejus : figuram tenent Evangelii, qui diviserunt inter se doctrinam Christi, per scissionem veli ostendit scissionem regni Judæorum : Alio modo velum scissum est, ostendit scissionem legis litteræ per revelationem Spiritus sancti, vel ascensionem Christi scissi sunt cœli humano generi : terra mota, ostendit gratiam Dei, commota de Judæis ad gentes, petrae scissæ, hoc sunt corda gentium, scissa ad fidem : Monumenta aperta, id est corda ad fidem.

Monumentum, id est Ecclesia ex gentibus : Novum ostendit, quia non fuit ante prædicatum verbum Dei gentibus, excisum monumentum in petra, ostendit Ecclesiam scissam, de duritia gentilitatis, lapidem volutum ad ostium monumenti, ostendit duritiam in corda Judæorum.

Vesper sabbathi : id est fine mundi, prima sabbathi ostendit diem resurrectionis, revoluta lapide, significat revolutam duritiam Judæorum in futurum, per fulgorem, ostendit terrorem, per candorem vestimenti ostendit consolationem re correctionis, in Galilæa, in monte, ostendit de populo Judæorum ad gentes.

IN EVANGELIUM MARCI.

Initium Evangelii Jesu Christi Filii Dei. Quod dicit Filii Dei, ostendit nativitatem secundum divinitatem secundum carnem, ostendit dum dicit Jesu, ecce mitto, id est vox patris : Angelum meum, id est Joannem : ante faciem tuam, id est, præcursorem Christi, notitiam ejus facientem vox Joannis est, clamans, Christus est in deserto significat Judæos, a lege, et a regno a sacerdotio derelictos, parate viam, id est corda, sive opera, rectas facite ejus se-

mitas, id est cogitationes cordis vestri, per baptismum aquæ, ostendit ablutionem corporis et animæ, baptismum pœnitentiæ, remissio est peccatorum, venit in domum Simonis Andreæ, id est, ad Judæos, diluculo valde surgens, ostendit adventum Christi, et initium Novi Testamenti, abiit in desertum locum, id est ad Judæos, ibique orabat, id est, ibi prædicabat.

Non possit in civitatem introire. Hoc propter fre-

quentiam populi, per paraliticum ostendit humanum genus, per lectum, corpus : A quatuor portabatur, hoc sunt quatuor elementa per quem constat homo, aut in quatuor ordines Evangelii : aut in quatuor virtutes animæ, id est fortitudo ; justitia, prudentia et temperantia ; fortitudo est pugnare contra vitia, justitia est diligere Deum ex toto corde et proximum sicut seipsum, prudentia est providere futura, temperantia est omni iræ, imponere motum, nudaverunt lectum, id est historiam legis patefacientes, submisserunt grabatum, ostendit denudatam litteram legis, manifestum sensum Evangelii, præcepit eis ut in navicula sibi deservirent, id est Ecclesia prædicarent.

Ascendit in montem, significat ascensionem ejus cum carne in cælum, tonans, Christus est, filii tonitru, Apostoli sunt : Nubes prophetæ, pluvia prædicatio est, lucerna sub modio, id est qui pro cupiditate sæculi docet, sub lecto, id est obscuritate delinquentium non est absconditum quod non manifestetur, occulta lege Judæorum, quæ manifestata est gentibus, homo qui seminavit, ostendit doctorem, quod seminavit, id est verbum divinum, in terra, in corde hominum, dormientem, id est nescientem, per noctem adversitatem sive ignorantiam ostendit, per diem vero prosperitatem sive scientiam ostendit, per germen, compunctionem cordis, per herbam fidem operum, per spicam, perfectionem operationis, plenum fructum in spica, ostendit consummationem operum, per falcem amputatio, præsentis vitæ et consummatio sæculi, dimittente turba Judæorum habuit in navem, id est in Ecclesiam ex gentibus : Aliæ navis erant cum illo, id est diversas Ecclesias hæreticorum : per procellam venti : ostendit persecutiones contra fideles, fluctus mittebat, ut impleretur navis, ostendit persecutionem antichristi, seu sævissimam, ut prope abnegationem veniant.

Multi dilecti a Deo, perseverant in fidem, dormire Christum in puppe, ostendit probationem fidelium in persecutionem, excitant eum, id est invocant eum in persecutionem, in adjutorium sibi, facta est tranquillitas magna, id est post persecutionem antichristi et post resurrectionem, homo habens spiritum immundum significat humanum genus, catenas dirumpens, ostendit gentes prævaricantes legem naturæ suæ : sive doctrinam philosophorum, sic et Judæi dirumpentes litteram legis sive prophetiam : concidit lapidibus, ostendit populum gentium adorantes lapides : homo sedens, vestitus ad fidem Jesu, ostendit vestitum fide et caritate, sana mente, id est pura atque sincera mente. Erogaverat substantiam suam in medicis, id est quia totam fidem et conversationem et spem suam in philosophis posuerat.

Misit binos : ostendit duo testamenta, ut eadem ubique prædicent, similiter et quia caritas in minus duo non consistit : per virgam, consolationem, sive disciplinam, ostenditur ut Paulus ait : quid vultis virga veni ad vos, an in spiritu mansuetudinis et consolationis : calciati sandalibus pro tribus causis,

propter spinas, id est pro obligatione divitiarum, vel sollicitudine sæculi, propter frigiditatem, id est pro cupiditate mentis aut infidelitate, propter serpentes, id est propter doctrinam hæreticorum.

Non duobus tunicis id est non dupla mente, nec dubietate inter fidem et infidelitatem, non dupla fiducia in novo aut in veteri : Non sicut simulares qui ab hominibus laudem quærunt, per cœnam quam non subsequitur prandium, consummatio sæculi, qui veniente Christo consummationem suam vidit, jam præterit hora, id est littera legis, unde ait, vetera transierunt. et ecce facta sunt nova.

Naves in medio maris : id est Ecclesia in fluctuatione mundi : Jesus solus in mare, significat solus natus in terra sine tactu : Ventus contrarius, ostendit persecutionem diaboli post ascensionem Christi in Apostolos : Voluit præterire eos, ostendit ad probandos eos : Genesareth portum aptum interpretatur, abiit in partes Tyri et Sidonis, id est ad gentes, ingressus in domo, id est in mundum.

Neminem voluit scire, ostendit humilitatem : Non potuit latere, id est quia opera ejus manifesta sunt semper. per mulierem intelligitur primitiva Ecclesia, procedit ante pedes Jesu, Apostoli sunt : sine prius saturare filios, id est Judæos, ut percipiant mandata legis Evangelii : etsi indigne judicaverint regnum Dei, tunc accipiant gentes illud : invenit puellam jacentem super lectum, id est invenit eam in pristino. corporis sui : surdum et mutum, ostendit humanum genus, surdus erat quia non audiebat mandata Dei ; nec dicere valebat mutus, quia confessionem laudis reddere non valebat, et confessionem fidei non habebat, educite eum extra turbam ostendit remotam vitam, quia in remotione semper cognoscit homo cæcitatem peccatorum suorum. Aliter educite eum de turba peccatorum ad pristinam conversationem bonæ naturæ.

Misit digitos in aures cordis ejus et aperuit os ejus in confessione fidei, suspiciens in cælo, ostendit ut omnes laudes Deo referrent : ingemuit, id est pro peccatis generis humani quæ in mundo eminebat : Aliter, ut exemplum daret nobis ut cum supplicationibus rogemus Deum : per cæcum genus humanum ostendit, qui adduxerunt eum ad Jesum, ostendit doctores.

Aprehensa manu, id est dedit operationem : Eduxit eum extra vicum, ostendit remotionem contemplationis vitæ sive extra pristinam conversationem : expuens in oculos, per sputum, incarnationem Christi ostenditur per quam inluminatus est genus humanum : impositis manibus, id est dedit adjutorium operationis.

Video homines velut arbores, hic ostendit exemplum humilitatis ut nullus extollatur de virtutibus, sed minorem et inferiorem se existimet omnibus. Iterum imposuit manus super oculos : et aperti sunt, ostendit quia aperuit corda hominum ut viderent scientiam Dei clare et sine dubio crederent : restitutus est id est in bonis operibus.

Misit illum in domum suam, id est revocavit illum ad pristinam mundanæ naturæ : discensio Christi de monte, ostendit ejus discensionem e cœlis : hic discipuli, ordinem tenent Prophetarum vel Patriarcharum : turbæ inquirentes ab eis, adventum Christi ostendit : Quod turbæ, legem a Prophetis et Patriarchis conquirebatur : salutabant eum, hic salutem pro humilitate intelligitur : qui adtulit filium suum, ordinem tenet Patriarcharum filius genus humanum ostendit : per spumam superbiam ostendit : per stridorem dentium, per arescere avaritiam, ostendit discipuli non potuerunt curare : hic discipuli figuram tenent Patriarcharum, quia neque Prophetæ neque Patriarchæ potuerunt curare humanum genus, nisi veniens Christus suo sanguine redemit illum, ut ait Propheta frater non redemit, id est Moyses per legem redemit.

Homo, id est Christus : Ab infantia, id est prima ætate generis humani : dixit pater infanti ; Credo, adjuva incredulitate mea, ostendit dixisse, si deest fides adauge, multum discerpens eum : ostendit quia quando vidit diabolus erasurum de terra in fine mundi : tunc datur illi potestas, ut faciat quantum vult propter electos Dei : cum vidit se de uno quoque hominem per confessionem et pœnitentiam expelli, tunc contra illos plus suscitavit vitia et crudelissimas impugnationes, factus est velut mortuus : hic exemplum ostendit purgatum hominem, id est qui per confessionem et pœnitentiam, mortificat semetipsum : hic videtur duo miracula fecisse Jesus. a dæmonio curavit et quasi mortuum suscitavit : sic suscitavit genus humanum a morte peccatorum, et liberavit a dæmonio servitutis, per molam circuitus sæculi ostenditur : per asinum immunditia peccatorum.

Mergere in mare, id est humiliare se in sacco per pœnitentiam vel perire in proprio peccato : quia levius est pro se solo pœnam sustinere, quam et alii a regno Dei disturbent : per vermes ostendit sera pœnitentes, semper comedit illum in pœna quia dum spatium habuit non emendavit, omnis igne salictur : per ignem accensio Spiritus sancti intelligitur, quia sicut omnis caro perit sine sal, ita et omnis homo sine scientia verbi Dei infatuetur : habete salem in vobis, id est habete sapientiam Dei in vobis : Venit in finibus Judæ, ostendit in futurum reversos ad fidem Christi Judæos.

Ultra Jordanem id est ad gratiam baptismi : sinite parvulos venire ad me, hic parvuli tenent figuram gentium : discipuli qui prohibebant, figuram tenent Judæorum, camelos per foramen acus non posset transire, nisi depositis oneribus, sic et Judæi nisi deposita onera peccatorum, sive divitias non possunt intrare in regnum Dei : quid relinquit Petrus qui dixit : nos omnia reliquimus, ostendit quia multum relinquit homo, qui semetipsum postponit, præcebat eos, id est præcedat oves suas exemplis : per calicem, ostendit passionem, per baptismum mortificationem sive dormitionem Ecclesiæ : sicut

A Adam per tres peccavit, id est concipivit prævaricavit, superbe egit : ita et Christus tres dies fuit in sepulcro : similiter et proinde, ter mergitur homo sub unda baptismi : unde ait Apostolus consepulti enim sumus cum Christo per baptismum : in morte enim ipsius baptizati sumus, qui voluerit in vobis primus esse : erit omnium servus, hic ostendit doctores Ecclesiæ : cæcus tenet figuram gentium, sedebat juxta viam, id est juxta fidem.

Clamabat ad Jesum, miserere mei : Moralem sensum, cum incumbemus in oratione, tunc turba fantasma, mentes fidelium increpant, ut taceant dum volunt nos excludere ab oratione perseverantibus nobis : tunc Jesus stans secus nos : stare enim divinitatis est ; transire vero humanitatis est : præcepit illos vocare, id est per prædicationem apostolorum : Vocat gentes ad fidem : projecit vestimenta sua, id est pristinam conversationem suam : exiliens, id est de ignorantia ad scientiam de infidelitate ad fidem : invenietis pullum alligatum ostendit gentes alligatas, cum culpa peccatorum : super quem nemo sedit, id est ubi nullus doctor prædicavit : solvite et adducite ad me, id est per prædicationem adducite ad fidem, vidit arborem ficu, ostendit quia longe erat fides Judæorum a Christo.

Non erat tempus ficorum, id est non erat tempus Judæorum ut crederent, quod se indigne judicaverunt, regnum non sciebat vas transferre per templum, qui corda fidelium : Non vult Christus aliud fieri opus, vel transire nisi quod sanctum est : tradidit eam colonis, id est custodire legem : torcular, hoc est templum Salomonis : Aliter ostendit martyrium : Venit ad synagogam ; synagoga sæpe custodia angelorum : turrem, hoc est lex : ejecerunt eum extra vineam, id est de Judæis ad gentes. Aliter de civitate Jerosolima in montem Calvarie.

Vidua misit duos nummos, quod est quadrans, per quos intelligit hominem quadrantem qui se Deo obtulit : quæcumque petieritis, credentes in oratione, fiet vobis : quomodo sic sanctus Paulus dicit : ter rogavi Dominum pro stimulo et non recessit a me : diabolus petiit ut temptaret Job, et permisit eum Deus ; Paulus non est exauditus, ut per ipsum stimulum coronaretur : diabolus exauditus est, ut per ejus temptationes Job coronaretur : proinde Apostolus ait, nescimus quid petamus, nisi Christum qui interpellat pro nobis : gens adversus gentem, id est paganorum adversus Christianorum : Moraliter caro adversus animam : regnum diaboli contra regnum Christi, vitia carnis adversus spiritum bonæ operationis : terræ motus, id est de infidelitate ad fidem, id est corpus sive anima audiendi verbum Dei : stantibus propter me in testimonium illis, id est si crediderint testimonium vestrum : erit illis ad vitam, etsi non crediderint erit illis ad pœnam.

De die et hora nemo scit : Nisi pater, ostendit pro parte corporis, quia corpus Christi Ecclesia est : quod dicit nescitis tempus, id est exitum uniuscujusque sive consummationem sæculi.

Homo peregre profectus est, id est, Christus de mundo cum carne ad cælum: reliquit domum suam, id est Ecclesiam: doctoribus uniuscujusque operis, id est uniuscujusque gratiæ virtutis: per genitorem, Episcopum ostendit, sive doctorem, sero super Sodomam pluit ignis et sulphor de cælo: media nocte percussa est Ægyptus in primogenitis suis: mane subversa est Sodoma et ascendit favilla ejus usque ad cælum: ne veniat repente, inveniat vos dormientes, id est in ignorantia seu in securitate negligentiae.

Fretus alabastrum: significat corpus Christi vulneratum in cruce, per unguentum confessio fidei ostenditur: caput Christi Deus Pater est; quærebat oportune ut traderet eum, ostendit quia oportune tempus advenerat ad perditionem Judæorum, sive Judææ, et oportunitas redemptionis Ecclesiæ: primo die azimorum, id est die jovis azima sinceritatis est facta est Ecclesia, transitus quatuor modis dicitur, id est de mundo ad patrem, de Judæis ad gentes, et nos de infidelitate ad fidem, de morte ad vitam.

Homo languenam aquæ bajulans, figuram tenet Apostolorum, sive successorum et baptizatorum per quos baptismum efficitur, languena baptismum Trinitatis significat: Pascha manducare cum discipulis suis; ostendit se cum discipulis ad Judæos: Aliter manducat in membris suis qui est Ecclesia: per cœnaculum altior vita ostenditur: per stratum magnum amplectitudo Ecclesiæ ostendit: Agnum immolatum in Ægyptum: ostendit immolatum in Novo Testamento mysterium corporis et sanguinis, quod vetus sacrificium Judæorum recessit, id est sanguis hircorum et taurorum: nam nostrum sacrificium quod vinum dicitur Melchisedech oblatum est revertente Abraham de cede: pro quid sigillatim interrogabant, ostendit ut nullus confidat de conscientia sua: relicto syndone fugiit nudus ab eis, ostendit relicta malitia Judæorum; nudus fugiit, ostendit quod Apostoli nudi a superstitionibus Judæorum abierunt ad gentes, calefaciebat se Petrus ad ignem, significat cupiditatem Apostolorum et suam negationem et infidelitatem Judæorum.

Videbunt filium hominis sedentem a dextris virtutis, ostendit quia vidit illum Stephanus: vidit et Saulus quando prostratus fuit in via: viderunt et alii plures. Pilatus interpretatur os malleatoris: qui format non formatur, ita et persecutores formant animas justorum ad regnum cœlorum; ipsi informes remanserunt a gratia Dei, spineam coronam Dominus in se suscepit, ut spinas peccatorum nostrorum ablueret, unde dictum est Adæ: spinæ et tribuli germinentur tibi: de tertia hora quod dicit Je-

sus crucifixum, ostendit eum judicatum ut crucifigeretur: sexta hora levatus est in cruce: eli eli lemasabactani, quod est Deus Deus meus quare me dereliquisti, ostendit pro parte carnis, non secundum divinitatem reliquit, quia unitas est potestatis, reliquit carne filii ad hora in passione, ut per proprium filium adoptatos filios haberet: sicut sponsa plena cavernas aceto ita et Judæi pleni erant superstitionibus et acerva doctrina: Joseph figuram tenet primitivæ Ecclesiæ, ex gentibus mercatus est syndonem per pretium, sindone ostendit confessionem fidei: per syndonem ostendit mortificationem Ecclesiæ sive gratia baptizatorum, involutum corpus Jesu in sindone novo, id est circumdato Christi Ecclesia et revocationem regenerationis: per monumentum et sindonem, ostendit altare in quo corpus Christi ponitur: Aliter Ecclesia, qui receperunt Christum per fidem in cordibus suis, sive manducandum corpus illius et sumendum sanguinem ejus: petra Christus est.

Monumentum scissum, petra ostendit Ecclesia ædificata de latere, Christi: Advolvit lapidem ad ostium monumenti: ostendit absconsam Christum in lege et prophetia, revolutum lapidem ostendit apertam historiam legis, Christum, in novo testamento: Non est hic, id est non est apud Judæos, id est sed apud gentes: Ite, dicite discipulis et Petro: Nominat pro negatione, ut non desperaret et pro principatu Apostolati.

Maria, de qua ejecerat septem dæmonia Per septem dæmonia ostendit totam vitam illius inquinatam, quia per septem dies volvitur: prædicare Evangelium omni creaturæ, id est omni homini quia homo partem habet cum alia creatura, cum angelis intelligere vel discernere, cum jumentis videre et sentire, cum arboribus vivere: lignum vivit ex viriditate, sic et homo per juventutem, cum lapidibus esse, quia sicut lapides, sunt et homines credentes.

Dæmonia ejicient: sive spiritaliter sive corporaliter; linguis novis loquentur, sive diversis linguis: Nova lingua prædicatio Evangelii est, serpentes tolerant, id est veneno serpentino sive doctrina hæreticorum, si mortiferum biberint non eos nocet, nec doctrina hæreticorum: super ægros manus, id est sive corporis sive animæ: tres legimus cum corpore de mundo adsumptos in cælo: Dominus elevatus est a sua virtute, quia nec per concubitum genitus, nec per concubitum generans, sed ex virgine natus est: Enoch ablatum est, quia per concubitum generans: Elias cum curro raptus est, quia per concubitum genitus est non per concubitum generans quia virgo perripansit.

IN EVANGELIUM LUCÆ.

Lucas ipse consurgens, Syrus natione Antiochen-sis, arte medicus, discipulus Apostolorum: secutus est Paulum serviens Deo sine crimine: nunquam habens

uxorem; LXXXIII annorum obiit in Bithinia plenus Spiritu sancto, sepultus in Constantinopoli. In Achaia, Græca lingua Evangelium scripsit: Mat-

thæus scripsit Judæis fidelibus : Marcus pœnitentibus : Johannes perfectis : Lucas Græcis fidelibus.

Fuit in diebus Herodis, et reliqua. Hic implevit ordinem, dixit regem et regionem in qua fuit, sacerdotem et gentem ejus et uxorem ipsius indicat : de vice Abia, id est in diebus Domini ; Zacharias memor Domini interpretatur : cui apparuit Angelus Domini ad dextris altaris, ostendit quod ei quia memor Domini est demonstratur mysterium Dei : Abia pater Domini interpretatur, aptum fuit ut in tempore officii. Patris Domini ceptus esse iste qui patrem Dominum prædicasset : Elizabeth : Dei mei saturitas interpretatur : figuram Mariæ portat, quæ plena Deo fuit, et ambo justi coram Domino non coram hominibus, quia olim sterilis in lege maledictus fuit : Incedentes in omnibus mandatis, id est totam legem servabant.

Non erat illis filius, quia Elizabeth sterilis, et ambo perseverant in diebus suis : Ideo hæc duæ causæ, memorat testimonium, major fuisset virtus : ingressus Zacharias in templum, id est Christus in Mariam, populus orat, idem primum rogat Zachariam populus, id est libertatem de captivitate : apparuit ei angelus, non dixit venit, quia ibi ante fuit : Zacharias turbatus est, id est quia Judæi turbantur adveniente Christo : exaudita est oratio tua, id est magis quam petisti : rogasti pro liberatione plebis et donatus est tibi præcursor et multi in natiuitate ejus gaudebunt quia post perditionem gaudebunt in vitam æternam : quia ipse dixit ecce agnus Dei et reliqua : præcedit Christum, ante baptizatur et prædicavit ante conspectum, ante natus et mortuus : sex causas, quia sex menses inter eos erant : ego sum Gabriel, id est fortitudo Dei : concepit Elizabeth, non dixit de Zacharia : cognovit uxorem suam : quia defecit ab eis voluntas desiderii : et occultabat se propter pudicitiam : ut probaret quod conceperat si verum fuisset : mensibus quinque, id est v milia sæculi sive quinque libri Moysi.

Auferite obprobrium meum, id est sterilitatis obprobrium et conceptionis in senectute inter homines, quia non fuit obprobrium apud Deum sicut in sexto mense missus est Gabriel a Domino in civitate ita in sexto milliario mundi missus est Christus : Joseph salvator interpretatur qui salvavit Ægyptum de fame : sive Maria ; benedixit, id est a carne Christi : turbata autem quia nesciebat, si præterito an futuro quod angelus dixit : Spiritus sanctus venit in te ; Spiritus nomen est, omnis gratiæ quando inspiratur quomodo agnovit Maria quod dixit angelus, vel dum plena erat spiritu sciebat quod angelus locutus est ei : Virtus altissimi obumbravit tibi, id est abscondit te in Ægypto fugiendo : cognata tua ideo dicitur, quæ Elizabeth de tribu Levi fuit, id est de tribu Dei : ecce ancilla Domini ut dicit, filius ancillæ tuæ.

Abit in montem cum festinatione : qui omnis voluntatem Dei implere : festinare debent : exultavit infans in utero matris ejus, id est honoravit filium sicut honoravit mulier mulierem. Exclamavit

A voce magna. Aptum fuit quia de Joanne dictum est vox clamantis in deserto : Johannes est nomen ejus ; cur non dixit Johannis erit ? quia ab angelo vocatus est antequam conciperetur, et mirati sunt, id est convenientia inter patrem et matrem : benedictus Dominus noster bonitatem Dei dum rogavit Zacharias pro liberatione plebis, illi præcursor donatum est : Erexit cornu salutis, id est Christus quia cornu nec caro est nec ossus : sic et Christus nec caro nec caro est : tantum divinitas, puer crescebat, id est corpore : hæc descriptio prima facta est, id est Romanis, quia Julius primus regnavit Romanis, sed non tenuit universum mundum : et post eum regnavit Augustum, post Augustum Tiberius, in tempore Augusti et Tiberii tempus Christi completurus baptismum suum : quia quinto decimo anno de regno Augusti venerunt in uno curro ad civitatem suam Augustus et filius ejus Tiberius post quam adsuerunt agnum mundi, ostendit quod in regno ejus nascetur ipse, qui regnaret in universo mundo et pater unitatem filii sui voluntatem, ipso tempore apparuit circulus æreus erga solem, ostenditur nascitur in tempore ejus, cujus potestas et pulchritudo et lux et sapientia, circumdedit omnem potentiam : primam pulchritudinem lucem et sapientiam : ipso tempore fluxit fons oleum a tabernaculo meritoria tota die, usque ad vesperum : ostendit quod nascitur in tempore ejus, a quo fluxisset fons olei, id est spiritalis unctio per totum Evangelium usque in finem mundi : Augustus patrem figurat, Tiberius filium : propterea census datur ut sciret rex numerum hominum et magnitudinem a Perside Syriæ, ostendit locum de quo Christus fuit, ut prophetarent singuli in sua, civitatem ostendit, ut nullus extra Ecclesiam, censum Deo reddat : positus in præsepio, id est corpus Christi super altare : bos et asinus in præsepio Christi ostendit gentes et Judæos communicare super altare : locus in diversorio, id est domus inter duos muros, duas januas habet : figuram Ecclesiæ, inter paradisum et mundum, exercitus militum ostendit duces Christum sequere : pastores loquebantur, aptum fuit ut pastores loquebantur, aptum fuit ut pastores testimonium darent : de vero agno : transeamus in Bethleem ostendit nobis non aspicere retro, nec ad dexteram nec ad levam nisi ad Christum : invenerunt Mariam, Joseph et infantem, per hos tres sanatus est mundus.

Maria conservabat omnia verba hæc, id est quod angelus ei dixit, postquam consummati sunt dies octo ut circumcideretur : et in octava beatitudine, ostendit passionem Christi dum dicitur : beati qui persecutionem patiuntur : circumcisio Christi die octavo, ostendit sanguinem martyrum, usque in diem judicii : sive quia implevit legem et non solvit : postquam impleti sunt dies purgationis ejus, id est duodecim dies de puero, de puella triginta in lege fuit ut mulier non intret in Ecclesiam : par tertium, aut duos pullos columbarum, per sævilia turturis ostendit esse prudentiam sicut serpentes, per

columbam simplices esse : par, ostendit totum se homo offerat Deo, revelationem gentium, id est gloriam fidei : ecce positus in ruinam, id est his qui non credunt in resurrectionem : his qui credunt in eum et signum, id est Evangelium : Veni separare hominem adversus matrem et reliqua : Ut ipse ait, quæ est mater mea? beatus ille venter qui te portabit, et reliqua, id est ut multi bonas cogitationes cogitent : dum non sola Maria mater Christi est.

Et tuam ipsius animam pertranseat gladius, id est sermo Dei, sive passio Christi, vixerat cum viro suo annos septem, id est synagoga cum eptatico, et non discedebat de templo, id est quia non debet Ecclesia discedere de cælo : puer autem crescebat, id est corpore et confortabatur, id est Spiritu : cum esset duodecim annorum, id est duodecim tribus qui venerunt ad Christum : post triduum invenerunt eum : **Pater**, id est Ecclesia, et mater, id est synagoga, qui quærebant eum per tres leges et non invenerunt eum, nisi per Evangelium : *et erat illis subditus*, ostendit filius hominis non venit ministrari sed ministrare.

Ab anno quinto decimo Tiberii Cæsaris, primus rex, primus præses in nativitate Christi memorantur, id est dum non cœperant docere : Nunc autem rex quartus Tetrarcha commemoratur, dum ad prædicationem et ad baptismum venit : rex significat Christum, et quatuor Tetrarchæ ostendunt quatuor Evangelia : duos sacerdotes est duas leges : per senum numerum, factus est mundus : primus rex de Romanis, ostendit unitatem regni Romanorum, et quartus Tetrarcha super Judæos, ostendit divisionem regni Judæorum : factum est verbum Domini super Johannem, vade et prædica baptismum : Vallis implebitur, id est Judæi et gentes : Montes et colles humiliabuntur, id est qui se humiliat exaltat : et erunt prava indirecta, id est qui fuit luxuriosus, sit castus : et aspera in vias planas, id est qui superbus sit humilis. Videbit omnis caro salutare Dei, id est Judæi et gentes, viri et mulieres.

Venit a Nazareth : in qua nutritus est, ostendit Ecclesia in qua nutritus sit, homo non obliviscatur ; et surrexit legere, hic ostendit si in juniore revelatum fuerit, senior taceat, id est Evangelista et pentateucum : surgit et Petrus in medio discipulorum stetit, ostendit quod non reddendum prædicandum est, propter unxit me, id est non oleum commune, sed spiritale : evangelizare pauperibus, id est ut beati pauperes spiritu, et captivis redemptionem, id est Judæis de Faraone, et gentes de diabolo : cæcis visum, id est Judæis et gentibus : dimitte confractos, id est Judæos : Lutum fabricandum et gentes idolis supplicando : anno Domini, id est quia annos quatuor tempora habet, ostendit quatuor Evangelistas : et duodecim menses, duodecim Apostolos ostendit : et diem retributionis, id est dies iudicii : ad litteram, hodie impleta est scriptura in auribus vestris.

Multæ viduæ erant in Israel, id est Ecclesia : Elias significat Christum : Naëman Syrus, significat gentes :

A filia, id est nagoga : Giezi, id est Ecclesia : habens dæmonium, id est idolis credendum : Quid nobis et tibi? id est nobis tormenta tibi gloriam : secus stagnum, id est secus legem : duæ naves, id est duas Ecclesias : duc in altum, id est Christum ascendentem in cælum : tota die laborantes nihil cœpimus, id est per veterem legem nullum duximus ad vitam : Impleverunt ambas naves, id est quia per Ecclesiam et synagogam convertit : ita ut mergerentur, id est homo qui divitias : et paupertatem non sustinet : exi a me, Domine, quia peccator sum, ostendit, id est non exivit Dominus, quia non deserit veram humilitatem.

Noli timere, id est non timeat peccator medicum : ambulabat magis sermo de illo, id est sanitatis et doctrinæ quando orabat ostendit thepnicam vitam, quando sonabat, ostendit actualem vitam : per tegulas, id est per divinitatem : surge et ambula, ostendit resurrectionem omnium : exivit in monte orare : et discedit ad turbas, ostendit de theoretica et actuale, in unum.

Quatuor beatitudines leguntur, quia quatuor virtutes cardinales continentur : caudes, Latine dicitur cordis : istæ quatuor lenes, ostenduntur quatuor partes mundi : Item octo ad octo animas pertinet qui fuerunt in arca Noe, per quas omne genus humanum, ostendit mercis vestra multa est in gloria, id est pro prædicatione, persecutione et patientia : secundum hæc faciebant patres eorum Prophetas, id est odiebant, exprobrabant et ejiciebant nomina eorum, id est qui habetis consolationem vestram, et non Deo gratias agitis. Non Deo sed divitiis vestris : Væ vobis cum benedixerint homines, id est inimicis vestris : Nihil disperantes quod vos habetis date, ut in gloria recipiatis mercedem a Domino.

Nunquid potest cæcus cæcum ducere, id est stultus stultum docere : ambo in foveam cadent, id est in perditionem : Ibat in civitatem quod dicitur Naum, ostendit post sanatum infirmum, suscitavit mortuum, quia infirmitas præcedit mortem : filius unicus matris, id est Adam de terra portatur a quatuor, id est a quatuor elementis, unde homo est : tangitur locus a Deo, id est lignum crucis, quia periit Adam per lignum : Homo a terra portatur, quando sola terrena cogitat, sive quando æger est et ambulare non potest ; ab aqua portatur, quando luxuriare cogitat, sive quando pro nimio frigore corpus tangi non potest : ab aere portatur, quando omnia pro laude humana agit, sive quando pro ægritudine flare non potest : ab igne portatur quando avaritiam cogitat, sive quando pro nimia febre, tangi non potest : tres mortuos suscitavit Dominus, id est filium unius matris, et filiam principis et Lazarum, primum in domo, id est in cogitatione : secundo in porta, id est in verbo : tertium de monumento, id est in opere, qui minor est in regno Dei, major est illo, id est Christus, quia angeli nati non sunt : ut dicat minuisti eum paulo minus ab angelis : tamen Christus major est Joanne regnante cum patre justi-

ficata est sapientia a filiis suis, id est populi et publicani, justificaverunt Deum.

Alabastrum unguenti, id est corpus cum fide : stans retro, id est post ascensionem Domini : secus pedes, id est Apostolorum : lacrymas rigabat, id est charitas interna in Deo : capilli, id est superflui cibi, et vestimentum dare : osculat pedes ejus, id est cum omnibus pacem habere : Unus debebat denarios quingentos, id est peccata gentium commissa per quinque sensus : Alius quinquaginta, id est peccata Judæorum : Ista mulier Maria Magdalena fuit de qua ejecta sunt septem dæmonia : quis est qui peccata dimittit? id est potentia divina et virtus : ista Maria figurat Ecclesiam de qua ejecit septem vitia, quod in septem dies peccavit homo.

Vir quidam, id est populus gentium : temporibus multis, id est a principio mundi : Vestimentum non induebatur, id est fide. Nec manebat in domo, id est in Ecclesia : sed in monumentis, id est consuetudo peccandi : catenis pedibus, id est lex naturæ et litteræ : sedente, id est in fide ; post baptismum : vestitum, id est in immortalitatem : ad pedes ejus, id est ad Apostolos : dimisit illum et dixit redi in domum tuam, ostendit de theoricâ, non venire ad actuale.

Mulier, id est Ecclesia : fluxum sanguinis, id est lex naturæ : ab annis duodecim, id est duæ ætates.

Tangit fimbriam vestimenti ejus, id est credidit in minimum mandatum Christi : quis est qui me tetigit, id est qui me credidit : virtutem de me exisse, id est ad probatum qui fidem habuit : Petrus et Johannes et Jacobus, id est fides, spes, caritas : pater, id est episcopus : mater, Ecclesia : castella et civitates, id est servi et Domini ; narraverunt ei quæ fecerant : dies cœpit declinare, id est fieri nox ; dimittit, turbam Judæos.

Vos dato illis manducare, id est prædicare gentibus, benedixit, id est Evangelium : fregit, id est ad litteram : oportet filium hominis multa pati, id est mori : navigantes ex politia periculo navigii, qui tranquillitatem post vidit periculum, excessus ejus nulla pati sequenti die, id est in secunda lege : vir de turba exclamavit, id est Abraham : filius unicus, id est omne genus : subito clamans, id est irascens, et elidit in adulatione proximi : dissipat eum, id est in desperatione, cum spuma, id est cum stultitia : manum super aratrum, id est opus super Evangelium : retro, id est in mundo : Vomeres, id est caritas : quatuor boves, id est quatuor Evangelistæ : designavit Dominus alios septuaginta discipulos, sicut Moyses elegit septuaginta presbyteros de duodecim tribus, id est ut septuaginta linguas qui divisas erant per superbiam in unam linguam, per humilitatem adunare : binos animales in arca et duo discipuli ad prædicationem, caritatem : ostendit novum et vetus Testamentum : corpus et anima, vir et mulier, et duo discipuli.

Mitto vos sicut agnos inter lupos : Ego pastor, vos oves ; lupi, id est Scribæ et Pharisei. Dæmonia sub-

jecta sunt vobis, id est quod in lege non fuit in ore : super serpentes, id est super ethnicos, quia serpens non occidit, sed venenum doctrinæ effundit : scorpiones cum cauda et caput equale occidit : idem diabolus, qui initio et sine decipere vult : homo discendebat, id est mundus qui anathema dicitur : in latrones, id est dæmones : dispoliaverunt illum, id est de bona fide : flagellaverunt illum, id est peccare fecerunt enim : semivivum reliquerunt, id est vivum corpus, conscientiam et animam mortuam : sacerdos, id est Aaron : Levita, id est tribus Levi cum lege sua : Samaritanus, id est Christus : qui est de suburbanis Samaritæ ; ipse interpretatur custos, quia de Christo Deo : custodiens parvulos Dominus : alligavit vulnera ejus, id est per poenitentiam straxit peccata : infundit oleo et vino, severitate et suavitate scripturæ præmio et pœna : in jumentum suum, id est in corpus suum ; quia per passionem humanum genus perduxit ad stabulum, id est ad Ecclesiam : duos denarios, id est duas leges : dedit stabulario, id est ordo doctorum : quodcumque super erogaveris, id est quodcumque feceris per diligentiam tuam, de doctrina hominum, ego revertens, id est ad judicium reddam tibi : Marta, id est Ecclesia actualis.

Maria, id est Ecclesia theoricâ, quæ verba Christi semper audit : Marta dixit : ut soror sura se adjuvasset quia opus est, activæ vitæ ut ea contemplativa debeat adjuvare : Amice, id est doctor : Media nocte, id est in opportunitate : tres panes, ostendit fidem Trinitatis : Amicus meus, id est alios poenitentiam agens de via, id est de mundo. Non habeo quod ponam ante eum, id est non scio docere eum : ostium clausum, id est ostium cœli quod non aperit, nisi caritas pueri mei mecum sunt, id est virtutes cœlestes : quod deforis est et intus, id est qui fecit corpus ipse fecit animam : date elemosynam et omnia munda sunt : et si non dederitis immunda sunt omnia quæ habetis. Noli timere pusillus grex : id sunt Judæi dixerunt quia crediderunt : quod maledictus fuit in lege qui pauper fiebat.

Lumbi vestri præcincti : ostendit castitatem : Laceræ ardentes, id est opera bona. Ut cum venerit, id est in dolore : et pulsaverit, id est anima per mortem : et confestim aperiant, id est semper paratum esse : transit et ministrabit illis, id est post judicium vitam æternam : ignem veni mittere in terram, id est caritatem : et illi Galilæi decem et octo significant, super quos ceciderit turris, id est spiritus sanctus, quia sylva missus dicitur : dimitte eam et hoc anno, id est Evangelium : fodiem circa illam, id est prædicem, colinus stercoris, peccata confiteri, in futuro, id est in diem judicii : mulier, id est humanum genus : spiritu infirmitatis, id est fide et opera : annos decem et octo, id est duæ leges, sive qui non impleverunt decem verba legis et non crediderunt in resurrectionem quia octavo die sit, per tres senos, ostendit infirma fuit ante legem : sub lege, sub gratia : inclinata ad terram, id est terrena desideria : sursum respicere, id est quia cœlestia per poenitentiam

tiam non requirebat : vocavit ad se , id est per confessionem , et imposuit illi manum , id est bona exempla : curata est , spes sanitatis : prima sabbati , id est in futuram requiem : dicite vulpi illi , id est Herodes , quia diabolus animal est , interne habitat , vinea exterminat , ita Herodes diabolus exterminat vinea ut dicitur vinea de Ægypto transtulisti .

Homo hydropicus , id est humanum genus : fornicator , adprehensus sanavit , ostendit quod tum impetus fornicationis sanatur : homo , id est Deus Pater : cœna magna , id est Evangelium , vocavit multos , id est Judæos : misit servum suum , id est Christum in carnem : parata sunt omnia , id est quod de Christo prophetata sunt : villam emi , id est pro avaritia ad Christum non veni : juga boum , id est superbia : aliter juga boum quinque sensus , vel quinque libri Moysi : mulierem duxi , id est luxuriam : pauperes et debiles , id sunt qui cognoscunt peccata sua : ite in vias , id est ad gentes : compellite intrare , id est per confessionem : turrem ædificare , id est Christum sequi , sumptus , id est abrenuntiare mundo : quis rex , id est Apostolos , committere bellum , id est compensationem operum : adversus alium regem , id est adversus Christum cum decem millia , id est cum operibus quæ sentit homo : cum viginti millia , id est cum opera , quæ sunt in occulto , et in pala , legationem mittit , id est miserendo , eleemosynam dando , rogat quæ ad pacem sunt , ut est , non intres in iudicio cum servo tuo , Domine : in terra , id est in divitiis : in sterquilinum , id est in paupertatem , mulier quædam , id est divitiis , lucerna accensa , id est Evangelium : dragma inventa in domo , id est peccator in Ecclesia conversus : homo quidam , id est Deus Pater .

Duos filios , Judæos et gentes , quia Judæis prius data est lex : da mihi portionem , id est vitam presentem divisit substantia , id est dedit libertatem arbitrii , utroque populo : peregre profectus est , id est a Deo : vivendo luxuriose , id est idolis adorando : fame valida , id est de verbo Dei : uni civium , id est Philosopho : in villa sua , id est in mundo : pascere porcos , id est ut more porcorum vixit : et de siliquis , id est implere ventrem , et non impingescere : porci , id est stulti . Mercenarii patris mei , id est qui viliores sunt servi Dei : panibus saturabuntur , id est doctrina : peccavi in cœlo , ipsi dicunt hoc , qui diabolum patrem habent , qui peccavit in cœlo : misericordia motus , id est venit in carne : ad servos suos , id est ad postolos : stola Aprima , fides quam Adam perdidit : annulum , id est crux in frontem : calciamenta , id est Evangelium : vitulum saginatum , id est Christus ex duobus legibus mortuus erat : id est Adam : revixit , id est per baptismum perierat , id est in desperatione : inventus est , id est in spe : filius senior , id est Judæi : in agro , id est immundo desiderio : simphonias et choros , id est prophetia et Evangelio : duo servi , id est Isaias .

Lazarus mendicus : Nomen pauperis dicit , et divitis non ; homines bonos scriptos in cœlo et malos

non : vulneribus plenus , id est peccatis dives Judæos significat : pauper gentes ; canes doctores qui per linguam vulnera sanant ip sinu Abrahæ , id est in requie : sepultus in inferno , id est in littera : elevans oculos suos , quia Judæi oculi fuerunt , id est boni vivendo usque ad Christum : vidit , Abraham sic erit post iudicium de inferno , vident regnum Dei : ut majorem pœnam habeant , et majore gaudium : extremum digiti sui in aqua , id est qui modicas eleemosynas dant : crucior in hac flamma , id est in propria pœna : caus magnam , id est confusio omnium rerum , sive vetus lex : recepisti bona in vita tua , id est bonum fecisti , recepisti : Lazarus mala , id est quia iudicta de malis suis in vita sua recepit : quinque fratres , id est quinque libri Moysi observabant : signum ex mortuis resurrexerit , id factum est in Christo resurgente : alii ex Judæis crediderunt : si lapis molaris id est si gentiles... ut equus molens non vidit cui servit , sive Philosophos docet Philosophiam : quæ illi non prodest sed sanctæ Ecclesiæ : auge nobis fidem , id est dum auges mandatum .

Huic arbori moro , id est Evangelio , qui rubicundam Christi crucem nuntiat : sicut moro rubicundus est : eradicare , id est populo Judaico et transplantare in populo gentili , id est arbor moro , fructus ejus primus albus , postea rubicundus , deinde niger : ita diabolus , dum angelus albus fuit , niger in occisione Adæ , rubeus in homicidio Cain et Abel : duo molentes , ostendit duas Ecclesias : vel duo testamenta iudex et vidua de semiplenis , et patientiam habebit in illis sed non semper tacebunt : duo ascenderunt , unus magnificabat sanctitatem suam et perdidit eam : alter magnificabat peccata sua , et perierunt : jejuno bis in sabbatho , id est absque cibo et muliere : quid faciam ut vitam æternam habeam , id est ut supra dictum , talium est regnum Dei : et ita Nichodimus similiter cogitabat : quomodo potest homo iterum renasci : non occides et reliqua : quare hæc dixit , quia in ipso corrui : cum adpropinquaret hiericho , id est cum venit ad incarnationem .

Vir nomine Zacharus , id est Judæus fuit et Judæos significat , interpretatur justificatus , sicut Judæi se justificant : propter turbam , id est divitiarum et vitorum : in arbore , id est crucis : dimidio honorum , id est substantiæ meæ , do pauperibus , id est frange esurienti panem tuum : et si quid fraudavi , reddam quadruplum , hoc in lege de animabus dictum et in Evangelio de omni creatura dicitur : homo nobilis , id est Christus abiit in regionem longinquam , id est in cœlum : accipere regnum sibi , id est regnum cœlestem et reverti ad iudicium : decem servi , id est omne genus humanum : decem mna , decem verba legis : cives ejus , id est Judæi .

Miserunt legationem , id est occisionem Apostolorum : primus servus et secundus ordo Apostolorum : Mna uniuscujusque servi , id est scriptura : similes tui , utrumque invenit : Lapis clamabat id sunt gentes Judæi tacuerunt : flevit super eam , ostendit nos flere peccata nostra : circumdabunt te , id est Romani cir-

cum dederunt eam undique, id est intus et foras : alteram, id est in infernum : filios, id est virtutes quod faciebat in die : in nocte ruebat. Ingressus in templum, id est quia die dominico intravit in templum : quærebant eum perdere ; ostendit novem servis qui non negati sunt in ministeriis suis : homo quidam, id est Deus Pater : plantavit vineam, id est Judæos : colones id sunt legislatores : ipse peregre fuit, id est omnes dimisit in libertate arbitrii sui : primum servum, id est Isaiam : secundum, id est Jeremiam : tertium, id est Dahel : extra vineam, id est extra Jerusalem : quid faciet Dominus vineæ : venit et perdidit, id est maus mala conquassabitur, id est cruce conteret voluntates ejus : comminuit illum, id est in vindicta crucis : Gens in gentem, id est genti in Romanos : regnum in regno, id est alii adversus Romanos : terrores, id est quadrigæ in aere audiebantur : signa erunt : ut fuit supra Jerusalem : stella cum gladio igneo, contingunt in testimonio, id est de Judæis ad gentes : ergo do vobis eos et sapientiam in Moysi dicitur ostendit tibi Deus sapientiam.

Capillus de capite non peribit, id est mortalitate : Jerusalem calcabitur, id est idola adorabitur in ea, donec impleatur tempora gentium, id est Judæos conversos in finem mundi : signa in sole, id est ad litteram : sonus maris, id est factum est mare sodomiticum : pisces suos in terra jacet : venientem in nubibus cœli, id est in prophetis et apostolis : ficulnea et arbæ, id est synagoga et homines. In die docens in templum, id est laboravit cum Judæis : in nocte, in monte Oliveti, id est requiescebat cum gentibus.

Homo an fora aquæ portans, id est Moysi et Johanne Baptistæ : domus cœnaculi, id est Ecclesia, stratum, id est fidem Trinitatis, donec impleatur regnum Dei, id est ministerium magnum : duo calices unum cum aqua, alterum cum vino, id est cum mixtione aquæ et vini in calice, vinum unum cum aqua ostendit passionem per baptismum. Nunquid aliquid defecit vobis, quando fiebat cum illis in carnem, id est præcipiebat illis non habere curam sæculi dum autem ab illis se separat habere unicam fidem : emat gladium, id est legem : duo gladii, id sunt duas leges.

Filius hominis sedens ad dextris virtutis : ut dixit Dominus Domino meo et reliqua : In veste alba re-

A misit eum ad Pilatum, id est in fide Trinitatis : venit ad gentes ad plebem Israel : facti sunt amici, id est uterque populus ad fidem Christi. Herodes significat populum gentium : Pilatus Judæos. Leviathan densi seduna Barrabam filius diaboli dicitur : flete super vos, id est super gentem vestram : tunc incipient dicere, id est plebis Israel : dicite montibus, id est Patriarchis collibus, id est Prophetis : dimitte illis, id est bibant sanguinem quem effunderint, ut fiant vasa misericordiæ quæ sunt vasa iræ : nesciunt quid faciunt et si scirent Dominum majestatis nunquam crucifixissent : quia per ignorantiam fecerunt : hodie mecum eris in paradiso, id est qui sequitur Christo tenebras non habet sed lumen vitæ.

Joseph, id est populus Israel, aromata et unguenta, id est fides, spes, caritas : una sabbati, id est Evangelium quod lucescit per noctem veteris Testamenti : mulieres primis resurrectionem viderunt. Aptum fuit ut per ipsas prius salus cucurrisset per quas prius aucurrebat mors : et ecce duo viri steterunt in Matthæo primo angelus, in Marco adolescens in Joanne duo angeli in Luca duo viri dicuntur, id est multa itinera mulierum et diversa sunt visiones vel in unum : iterum et una visio et dissimiles sunt narrationes Evangelistarum.

Linteamina sola posita, ostendunt quod non indigent corpora vestimenta post resurrectionem sicut mirans, id est quod derelinquitur vestimenta : duo ex illis ibant, ostendit gentes quia sic ostensus est illis qui foris erant ; sicut his qui intus erant : castellum, id est mundum.

C *Jerusalem*, id est cœlestis stadium, id est octava pars de milliario : stadia LX ostendit numerum dierum in quibus factus est mundus. Nomen castelli Emaus, et ipse finxit se longius ire : id est, ad gentes et cognoverunt in fractione panis, et non cognoverunt eum in prædicationem audire. Evanuit ab oculis eorum : ostendit quod non possumus tardare in theorica, et longius fuit ab eis, quando non cognoverunt, id est quia longius possumus manere in actuali vita : cum aperiret nobis scripturas : pax vobis : nunc eos congregat in unam pacem ? quare non uno loco surrexit et ascendit ? quia honor descendit Jerusalem ad gentes. Dominus hic implevit quod ipse dixit orate pro persequentibus dimisi.

IN EVANGELIUM JOANNIS.

In principio erat Verbum, id est quia omnia in ipso inchoantur et finiuntur. Verbum Patris Filius apud Deum : quia Filius apud Patrem semper est, Deus erat Verbum, id est Deus erat Filius : hoc est in principio apud Deum : omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil : hæc idola : quod est, in eo vita erat, hoc est quia illi omnia antequam fiant vivant : vita erat lux hominum, lux et vita Christus est : in tenebris lucet, id est in populo Judæorum per legem et Prophetas : Judæi eum non cognoverunt :

erat lux vera quæ inluminat omnem hominem et reliqua : lux vera inluminat nascendo, nutriendo, vivendo, et per gratiam baptismi Spiritu sancti. inluminat scientiam in mundum venit, mundum non cognovit, id est populus Judæorum : pars aliena, pars aliqua cognovit eum : in sua venit : in sua gente secundum carnem : sui eum non receperunt : quique eum receperunt, dedit potestatem filios Dei fieri. per fidem ex eo nati sunt per renovationem baptismi : et gratiam Spiritus sancti.

Verbum caro factum est, et habitavit in nobis, id est per adumptionem carnis : vidimus gloriam ejus, id est, per transfigurationem et resurrectionem illius : post me venit, ostendit, secundum carnem nativitatem : ante me factus est : id est per ipsum facta sunt omnia : et quia prior me erat, et de plenitudine ejus nos omnes accepimus : Nascendo, nutriendo, vivendo, gratiam pro gratia. Veteri Testamento gratia novi Testamenti : Item per fidem et caritatem : per litteram legis vel prophetiam : tres modi per gratiam baptismi gratiam æternam, filius qui est in sinu patris, id est in corde vel in secreto : confessus est, Johannis non esse Christum.

Non negavit, se præcursorem esse Christi, aliter ostendit novum Testamentum et ego nesciebam eum, ostendit Johannes non scire per baptismum Christi redemptum esse mundum, nam sciebat eum filium Dei esse et natum in carne.

Rabi ubi habitas? id est in qua doctrina? commoveris : sive decere : venite, discite doctrinam meam qui omni vult venire ad se, apud eum manserunt die illo, ostendunt novum Testamentum sive vitam præsentem : hora decima significat vespere mundi : in crastinum voluit exire in Galilæam, id est post resurrectionem suam ad gentes sub flico, id est sub legis littera vel synagoga : celos apertos, id est generi humano, angelos ascendentes et descendentes, id est in ministerium Christi : die tertio nuptiæ factæ sunt, id est tertia lex, nuptias copulatio Ecclesiæ cum Christo intelligitur : Maria Jesu in nuptias, ostendit synagogam : Jesus et discipuli ejus, figura Ecclesiæ, deficiente vino, id est defectio litteræ legis.

Nondum venit hora mea, id est nondum venit tempus passionis Christi sex hidriæ, sex ætates, in vinum Christus. Architriclinus Johannes ostendit, quod ante bibit Johannes passionem quam Christus : aqua vinum factum, ostendit renovationem et vetus Testamentum in novum. Aliter per aquam baptismum Johannis per vinum passio Christi, item per vinum sanguis Christi ut ipse ait, sanguis ejus verus potus est, bonum vinum servare, ostendit mysterium : mysteria veteris Testamenti per boves vendentes doctores ostendit, qui dona sacra vendunt, per oves homines simpliciter ostendit, flagellum de resticulis, id est vindicta pro variis peccatis unde ejiuntur, de Ecclesia : Jesus non credebat se ipsum illis, id est pro parte carnis Nichodimus nocte venit ad illum, per noctem ostendit litteram legis : sive ignorantiam cordis ut illustraretur a lumine, scientiæ Dei : scimus quod a Deo venisti, ostendit eos qui receperunt Christum per fidem, caro nascitur ex carne et sanguine, ut vivat corporaliter in mundo, iterum renascitur anima ineffabiliter et Spiritu sancto ut vivat in æternum.

Spiritus ubi vult spirat, id est quem vult inluminat, sicut dicit Apostolus, qui enim adhæret Christo unus spiritus est. Vocem meam audis, ostendunt inlumi-

nationem auris cordis unde Propheta ait, audiam quid loquatur in me Dominus Deus : quod scimus loquimur, quod vidimus testamur, quod dicimus scimus, ostendit per modos locutionis sive tota Trinitas, vel Christus cum apostolis et prophetis : testamur, id est testimonium damus : testimoniorum nostrorum non accipitis, id est prædicationem nostram non creditis : Christus de cælo descendit adsumendo carnem.

Nemo ascendit ad cælum, nisi Christus cum arbore id est Ecclesia : sicut exaltatus serpens in deserto : et Christus exaltatus est in libano crucis : sicut illi percussi a serpentibus : ita per visum serpentis ærei liberabuntur : ita et homo percussus a diabolo qui credit passionem Christi liberabitur : Venit in terram Judæam, in terram confessionis in Enon, id est nomen loci ubi immolaverunt filios et filias suas dæmoniis, unde accepit nomen gehenna : juxta Salim quæ interpretatur pacis quam vocaverunt iebus unde acceperunt nomen Jebusei ; nondum enim erat Joannes in carcere, ostendit quia nondum erat consummatio legis litteræ : illum oportet crescere, me autem minui : qui putabatur esse propheta, inventus est Christus et qui putabatur esse Christus inventus est Propheta : quod vidi et audivi secundum divinitatem : hoc testificatur : secundum divinitatem testimonium ejus nemo accepit : hic totum pro parte ponitur ; item credite quia Deus verax est.

Oportebat eum transire per Samariam, ostendit sicut prædicavit Judæis, prædicaret et gentibus : prædium id est agrum, fons ad fluendum puteus ad potandum : fatigatus Jesus ex itinere : ostendit veniendum per incarnationem super historiam legis litteræ, per horam sextam fidem Samaritanorum intelligitur qui erant ferventes : mulier id est synagoga : haurire aquam discere historiam legis litteræ : petit Jesus bibere id est petere fidem mulieris puteus altus id est altitudo mysterii legis : fons aquæ salientis ad vitam æternam id est prædicatio Evangelii ebulliente ex ore apostolorum sive credentium : quinque viros, ostendit quinque libros Moysi, et hunc quidem habes est tuus ostendit librum Josue : reliquid hydriam suam id est pristinam conversationem : abiit in civitatem : ostendit primitivam Ecclesiam quasi ad gentes sive ad populum : levate oculos vestros id est oculos fidei : albas messes id est corda fidelium : qui seminaverunt id est prophetas qui metunt sunt apostoli. Mansit apud eos duos dies id est post duo testamenta tradita Judæis : abiit in Galilæam id est ad gentes : hic aliter qui mortui sunt corporaliter, in futuro audiunt vocem ejus et resuscitantur : sicut habet in se vitam ita et filius : quod dicitur dedit filio hoc est pro parte carnis : qui bona fecerunt in resurrectione vite hoc est qui seipsum judicat resurgit et aliter qui mortui sunt in peccatis, per conversionem fidei vivunt ad vitam, ipsi resurgunt ad judicium, qui hic male egerunt : quod dicit non facio a me quicquam, ostendit pro parte corporis : sicut audio et judico : judicium meum justum est. non quæro voluntatem

meam, *sec.* quæ misit me Patris, hic voluntatem suam posuit, pro membris.

Si testimonium perhibeo de me, testimonium meum non est verum; sicut ait Salomon, lauda te alienus non os tuum: neque vocem ejus audiunt unquam, ostendit infideles qui prædicationem ejus non receperunt, ascendit in montem cum discipulis suis id est ad altiorem vitam ascendere temptans Philipum id est ad probandum non ad perdendum: quinque panes, quinque libri Moysi: per ordiatum, intelligitur asperitas legis litteræ: fœnum multum, perfectio populi ostendit: nunquid pereat de reliquis id est nolite mittere doctrinam ubi non ædificat: ascendit solus in montem id est ad patrem, descenderunt discipuli ad mare, hoc est ad gentes: ascenderunt in navem id est in Ecclesiam tenebræ factæ sunt id est vesperascente mundo aut impetum persecutionis post ascensionem Christi: remigantes, id est confugientes ad Christum.

Jesus ambulans super mare id est calcantem vitia mundi: turbas ascendentes in navem quærentes Jesum, ostendit ut omnes cum proprio labore requirunt Christum: manu dicitur apud Hebræos unde accepit nomen manna apud Latinos hoc est panis vivus sive corpus Christi transfiguratum mysterio, tribus modis suscitatur homo id est de infidelitate ad fidem, de peccato ad pœnitentiam, in novissimo die corporaliter, in resurrectionem: ego vivo propter patrem, ostendunt secundum divitatem: scenophegia id est fictio tabernaculorum: vos ascenditis ad diem festum, ego non ascendo: Vos quibus mundum delectatur ego non ascendam, quia non sum de mundo, die festo mediantem.

Ascendit Jesus Jerosolymam, maxime incendentem zelo Judæorum: mea doctrina non est mea, et si mea quomodo non mea? mea est quæ ex ore meo eis procedit: non est mea quia quæ ad patrem audi: hæc loquor vobis, aliter secundum carnem mea est, sed secundum divinitatem non est mea, unum opus feci et omnes miramini totum hominem sanum feci in sabbatho, hoc est totum genus humanum, in novo Testamento: nolite judicare secundum faciem id est personam hominis nolite accipere: nescitis unde sim id est secundum carnem.

Adhuc modicum vobiscum sum, ostendit usque in passionem: quæretis me et non invenietis id est corporaliter et ubi ego sum vos non potestis venire id est per incredulitatem nisi per fidem: in novissimo autem die festivitatis id est peracta festivitate Judæorum: qui sitit veniat et bibat id est qui sitit verbum Dei veniat et bibat doctrinam Evangelii: flumina de ventre id est doctrina de corde: fluent aquæ vivæ id est prædicatio Evangelii quæ donat perpetuam vitam: quia Jesus nondum erat honorificatus, ostendit honorificationem passionis et resurrectionis: reversi sunt unusquisque in domum suam id est in malitiam suam.

Mulier in adulterio deprehensa, ostendit synagogam quæ adulteravit legem Moysi secuta est tradi-

tionum paternarum: sive Ecclesiam ex gentibus quæ relinquens Deum fornicata est cum dæmonibus: quia adducunt eam in medio, ostendit Judæos qui accusatores sunt Ecclesiæ Christi: Moyses mandavit lapidare tu quid dicis? temptantes eum pro duabus causis, si dixisset lapidare dixissent illi non facit ille quod docet remittite ad nos, si dixisset non lapidari dixissent contradictor legis est: Jesus inclinans se deorsum id est de sedibus paternis in mundum ad redimenda peccata generis humani, digito scribebat in terra: ostendit peccata eorum erexit te se ut erigeret eos qui incedebant in peccatis: iterum inclinans se, scribebat in terra, ostendit remissa peccata mulieris: remansit solus Jesus cum muliere in domo, id est cum Ecclesia in mundo: qui sequitur me non ambulat in tenebris, ostendit non tantum gressus pedum sed affectum cordis: non in tenebris, id est ignorantie, neque in tenebris peccatorum: sed habebit lumen vitæ, id est lumen scientiæ et lumen perpetuum multa habeo de vobis loqui et judicare, ostendit quia si credideritis multa vos docebo: etsi non credideritis, multa loqui ad excusationem vestram.

Ille ab initio homicida erat: quia semetipsum interfecit superbiendo: aliter primum hominem quem Deus immortalem condidit et ipsum fecit mortalem, et per ejus suggestionem occisus est Abel: quis ex vobis arguet me de peccato? qui ex Deo est verba Dei audit, id est qui intelligit et facit: Samaritanus es et dæmonium habes, hic quod non fuit nec habere et quod erat tacendo consensit: ego gloriam meam non quæro, est qui quærit et judicet: Deus Pater: non quæro sicut simulatores faciunt et injuste judicant: Abraham pater vester exsultavit ut videret diem meum: vidit et gavisus est, id est vidit fidem in spiritu et vidit illum in persona angelorum: tres vidit, quasi unum salutavit ubi dixit divertite domini mei ad domum servi vestri si inveni gratiam in oculis tuis: amen amen dico vobis est amen geminatus intellectus, vere sive fideliter: adnuntians Novum et Vetus Testamentum: ante Abranam ego sum: de divinitate locus est: tulerunt lapides ut jacerent in eum, id est lapidea corda habentes: abscondit Jesus, ostendit se absconsum a cordibus eorum se, exivit de templo, id est de populo Judæorum Jesus transit per medium eorum, id est abiit ad gentes.

Vidit hominem cæcum a nativitate: cæcus humanum genus significatur: Neque hic peccavit neque parentes ejus, ut intelligas hoc quod dixit neque peccavit: Adam primus creatus ad videndum malum clausos habuit oculos, cum transgressus fuit mandatum Dei: apertos oculos tenuit ad malum et clausit ad bonum? quid igitur parentes nisi genus humanum, et instigatores vitiorum aut ipsa vitia significantur? me oportet operari, id est prædicare: donec dies est, id est dum sum in mundo: venit nox, id est persecutio apostolorum sive persecutio Antichristi: nox quando nemo potest operari, id est post

uniuscujusque exitum : exspuit in terram, id est incarnationem Christi.

Lutum fecit, linivit oculos meos : ostendit sicut primum hominem de limo terræ formavit ita per eundem genus lutum reformavit genus humanum : Vade et lava ad natatoria Siloe, demonstrans baptismum : per parentes intelligitur diabolus seu vitia : qui dixerunt ætatem habet ipse pro se loquatur : qui noluit hominem confiteri Christum : hunc nescimus unde sit : ostendit quia nesciebant ejus divinitatem : in iudicio ego veni, in hunc mundum, ostendit qui audit verbum, et recepit iudicium accepit ad condemnandum : ut qui non vident videant, ostendit gentes : quæ legem non acceperunt : et qui vident cæci fiant, id est Judæos qui videbant per legem cæci facti sunt, quia non crediderunt in Christum.

Qui non intrant per ianuam : ostendit episcopus qui per præmia intrant non per vocationem Dei sive populi, pastores sunt ovium, qui pro lucro animarum non pro ambitione sæculi sunt : huic ostiarius aperit : primus ostiarius Joannes præcursor Christi, Scripturæ Scriptura divina vocati nominati, id est novit Dominus qui sunt ejus : producit illas in doctrinam sive in regnum, ante illos vadit, id est exemplum quod docuit prius fecit : præcedit illos in regna cælorum, sive et omnes doctores boni præcedunt exemplis.

Vocem meam audiunt, id est doctrinam : alienus sequuntur, id est fides, doctrina hæreticorum : quotquot venerunt fures fuerunt et latrones, id est pseudoprophetae qui fuerunt et erunt tempore Antichristi : per me si quis intraverit salvabitur : hoc est qui per doctrinam Christi salvabitur : ingrediatur per penitentiam in Ecclesiam, et egredientur de præsentis sæculo ad regnum Dei : aliter, egredere contra hæreticos expugnandum : fur non venit nisi ut occidat et perdat, isti sunt ordines sacerdotum qui pro gratia turpi lucri non pro lucro animarum ingrediuntur, ego veni ut vitam habeatis, id est doctrinam meam, et abundantius habeatis, id est vitam æternam : mercenarius est qui pro lucro terreno docet : vidit lupum fugit, id est diabolus vel hæreticum : alias oves habeo quæ non sunt ex hoc ovili gentes ostendit, sit unus grex et unus pastor, id est Ecclesia et Christus : hic lapis angularis intermedium parietem qui sit utraque unum.

Potestatem habeo ponendi animam meam et iterum sumendi eam : ostendit pro parte carnis, pater quod dedit mihi majorem omnibus, ostendit Christo vel Spiritu Dei majorem esse omnibus operibus sæculi : ego dixi dñi estis, tribus modis dicitur, id est essentialiter, qui semper est, id est Deus : nuncupativus, dñi estis : false deos dicitur dæmones sive idola.

Abiit trans Jordanem, id est ad gentes, ubi Joannes primum baptizans mansit ibi, ostendit Ecclesiam : Lazarus figurat Judæos quia Judæi infirmi erant a fide Christi : Martha et Maria doctrinam honorum Judæorum ostendit : hæc infirmitas non est ad mortem, ostendit quia qui mortui sunt hominibus Deo

vivent : mansit ibi duos dies, id est duos testamenta. Eamus iterum in Judæam, reversam fidem in Judæos per Eliam et Enoch in finem mundi : duodecim horæ sunt diei, dies Christus est : duodecim horæ duodecim apostoli ; si quis ambulaverit in die non offendit, in die, id est in doctrina Christi aut apostolorum non offendit in peccato quia lucem hujus mundi videt, id est Christum per scientiam videt.

Si quis ambulaverit in nocte offendit : per noctem intelligitur tenebræ peccatorum, sive ignorantia cordis : non erat ibi, ostendit, præsentiam carnis sciebat mortuum esse, id est quia omnia novit : unum in domo archisynagogæ, duo filium viduæ in portam civitatis tertium Lazarum de monumento, in domo, id est in corde : in porta, id est in ore, in monumento, id est in opere, per easdem moritur homo et per easdem resuscitabitur.

Martha ut audivit quia Jesus venit obviavit ei : Hic Martha significat Ecclesiam quæ obviavit Christo per fidem : Maria domi sedebat, contemplationis vitam ostendit, qui credit in me et mortuus fuerit vivit sive corporaliter, sive in peccatis per penitentiam : omnis qui vivit et credit in me qui hic in bonis operibus vivit in Christo, non morietur in æternum.

Lacrymatus est Jesus : ostendit sicut verus Deus et verus homo exemplum compassionis est, ligatis manibus et pedes, ostendit vinculis peccatorum : facies sudario ligatus, id est velamen super corda Judæorum : solvite illum, id est per prædicationem fidei. Judæi quanto majora signa videbant, tanto magis obcæcabantur : tulerunt locum et gentem, locum Jerosolimam, possident Romani et gentes quæ dispersi sunt per regiones, princeps causas dixit, expedit unum hominem mori quam tota gens pereat, quia ministerium Dei habebat præ manibus et Spiritum Dei hoc locutus est, ut Filius Dei qui divisi erant congregaret in unum in toto mundo : Martha ministrabat, ostendit activam vitam.

Lazarus discumbens cum Jesu, significat Ecclesiam : Maria accepit libram unguenti, ita et totus mundus quod intelligitur corda fidelium : per unguentum odorem confessionis. Maria Ecclesiam significat, unxit pedes Jesu, id est per confessionem penitentis : domus repleta est ex odore unguenti ita et totus mundus repletus est de passione et resurrectione Christi.

Ut audivit turba quod Jesus venisset, acceperunt ramos palmarum, obviam Jesu cæterunt. Ostendit quia tres secundum adventum post resurrectionem rapiuntur in aera cum Domino invenit asinum, per asinum populum gentilium ostendit : sedit super eum, id est per confessionem fidei : noli timere perditionem tuam, quia Salvator tuus venit filia Sion ostendit congregantium fidelium ex Judæis et gentibus : totus mundus post eum abiit, quia per passionem et resurrectionem suam totum mundum de peccato redemit, et secutus est eum : accesserunt ad Philippum et rogabant ut viderent Jesum, ostendit

gentes per prædicationem apostolorum conversas ad fidem : granum tritici figuram Christi tenet, si mortuum fuerit multa grana adfert : sic et Christus . . . multiplicavit Ecclesiam suam.

Clarificabo et iterum clarificabo, id est clarifica illum in resurrectione Lazari, iterum clarifica illum in sua resurrectione : princeps mundi mittitur foras, id est diabolo ejecto de potestate mundi per passionem crucis : ambulate dum lucem habetis, id est dum Christum corporaliter et spiritaliter vobiscum habetis : ne tenebræ vos comprehendant, id est tenebras ignorantiae et persecutiones peccatorum : abscondit ab eis, id est corporaliter sive spiritaliter, Domine, quis credit auditui nostro ? quis pro raritate ponitur sive pro difficultate auditus fides est ; quam per Spiritum sanctum audivimus : brachium Domini Filius Dei est, qui revelatum est, id est aliqua pars ex Judæis revelatum ex gentibus, id est qui credit in me non solum secundum humanitatem, sed secundum divinitatem, aliter non solum in me, sed et in Patre quia ego in Patre et Pater in me : qui videt me videt qui me misit ; ac si aperte dixisset, qui vidit me verum hominem esse et credit me verum Deum esse, videt et Patrem secundum divinitatem.

Non veni ut iudicem, sed ut salvificem mundum : ostendit quod per effusionem sanguinis redimeret mundum : dilexi vos quia eram in mundum usque in finem dilexit : exemplum dedit ut omnes in Dei veritate permaneant usque in finem : coena facta ostendit passionem Christi sicut post coenam prandium non fit, sic Christus postquam semel passus est non ostendit se iterum passurum : surgeus a coena, ostendit passionem nostram resurrectionem sive ascensionem : ponit vestimenta sua, ostendit quia deponenda erant vestimenta ejus ad crucem.

INCIPIT CAPITULATIO.

Accipiens linteum et præcinxit se linteo, id est mortificatio ipsius : mittit aquam in pelvim, ostendit gratiam baptismi : cepit lavare pedes discipulorum suorum et extergere linteo, per lavationem pedum baptismum apostolorum intelligitur, per extersionem lintei ostendit per passionem Christi extersionem peccatorum : non lavabis pedes mihi in æternum, pavore perterritus dicebat hoc : si non laveris te, non habebis partem mecum, ostendit qui non est lavatus per baptismum et per confessionem penitentiae non habebit partem apud Dominum : accepit vestimenta sua, iterum ostenditur quod revertetur ad Judæos in finem mundi : non est servo major domino suo neque Apostolus eo major qui misit illum, id est si ego patior et vos patimini. Aliter si ego me humilio usque ad vestigia vestra, ita et vos humiliare vos omnibus : levabit contra ne calcaneum, id est calcaneum extrema pars membri est.

Et per bucellam introivit in eum Satanas, id est, sicut Apostolus ait, qui indigne accipit corpus Domini, et sanguinem ejus, iudicium manducat et bibit :

A præceptum novum do vobis ut et diligatis invicem : in vetere dicitur diliges amicum et odio habebis inimicum, Dominus dicit diligite inimicos vestros : hoc est præceptum novum, non conturbetur cor vestrum, hic prædicat Apostolis de passione sua, credite in Deum, et in me credite quia Filius Dei sum.

Credite in domo patris mei, id est in Ecclesia mansiones multae sunt id est sicut in uno homine sensus divisus : est ita in Ecclesia quae est corpus Christi gratiae multae sunt : vado parare vobis loc, id est parabo vobis vitam, sicut Apostolus advocatum habemus apud Patrem, qui interpellat pro nobis : ego sum via et veritas et vita, via sine errore Christus est, veritas sine falsitate, vita sine morte ipse est.

B *Amodo nostis eum et vidistis eum*, id est, quem cognoverunt oculis corporis, et cognoverunt oculis cordis, secundum divinitatem per industrationem Spiritus sancti : majora horum facit, quia Christus per sibi mulierem sanavit : Apostoli vero per umbram infirmos curabunt.

Explicit Passio.

Rogabo Patrem meum et alium Paraclitum dabit vobis : per bis Spiritum acceptum dilectio Dei et proximi intelligitur : spiritum veritatis quem mundus accipere non potest, id est, qui mundum diligit non accipit illum, non relinquam vos orfanos, id est non relinquam vos secundum divinitatem : in illa die cognoscetis, id est in futuro, sive in resurrectione Christi. Ego in Patre, id est secundum divinitatem, vos in me, quia membra mea estis : et ego in vobis, id est, in dilectione cordis vestri : manifestabo ei meipsum, id est, credentes in divinitatem, mansionem apud eum faciemus sicut ipse ait, ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ubi sum et ego et reliqua : pacem meam do vobis, id est, sicut ego patienter suffero omnia, et vos patientiam habetis : pacem meam relinquo vobis, id est, sicut ego passus sum, ita et vos patiemini : non sicut mundus dat pacem ego do vobis, mundus interruptam pacem dat, Deus æternam dat : venit princeps mundi ad me, et nihil in me invenit, id est, diabolus venit ad crucem, et in Domino non invenit peccatum, quæsit capere captus est ab eo : sicut præcepit mihi pater sic facio, misit illum pater ut sanguinem suum funderet pro genere humano, et ita fecit : ego sum vitis vera unde perfluit sanguis, et aqua : et pater meus agricola est, id est, cultor Ecclesiae : vos palmites, id est, apostoli sive fideles Ecclesiae : sicut palmes non potest a se fructum ferre nisi manserit in vite, sic et unusquisque non fert fructum nisi manserit in Christo.

In hoc clarificatus est Pater meus, ut fructum primum afferatis, id est sicut prædicationem, ego et passionem fructificavi, ita et vos facite : sicut dilexit me pater, et ego dilexi vos, id est, sicut misit me pater prædicare et pati, et ego mitto vos : majorem caritatem nemo habet et reliqua : dilectio

fortior est morte, ego pro dilectionem patior pro vobis, et vos patimini pro Ecclesia: omnia quæ audivi a patre meo nota feci vobis, id est præcepta Evangelii: elegi vos de mundo, id est de mundanis actibus: non estis de mundo, id est, quia non diligitis mundum: ut ait, Salomon, talis est mulier adultera, quæ cum comederit tetigit os suum, dicit, non sum operata malum, figurat Ecclesiam ex gentibus, quæ per confessionem absternit se de immunditia peccatorum: ab initio mecum istis, id est ab initio prædicationis.

Si ego non abiero paraclitus non veniet ad vos: cum venerit paraclitus arguet mundum de peccato, id est, quia non credit in me, credat per prædicationem Evangelii: de iudicio autem, quia princeps mundi iudicatus est: Arguit de peccato, id est, ut per prædicationem vestram convertantur ad poenitentiam: de iustitia, ut sicut diligit proximum, diligit et Deum ex toto corde: de iudicio, ut quicquid vultis ut faciant vobis homines, et vos facite illis: hæc enim est lex et prophetæ.

Modicum non videbitis me, id est, dum jacui in sepulchro: modicum iterum et videbitis me, id est, per resurrectionem: venit hora quando non in proverbii loquar vobiscum, sed palam de Patre manifestabo vobis, id est, per resurrectionem: in illa die in nomine meo petetis, id est, quia ascendo ad Patrem resurgendo per potestatem. Pater diligit vos, quia diligitis me relinquo mundum, et vado ad Patrem, id est, per præsentiam corporis, nam secundum divinitatem non relinquit mundum: presuram habetis, id est, a mundanis hominibus tribulationem: ego vici mundum, id est alligavi fortem in mundo, qui est diabolus.

Venit hora, Pater, ad clarificare Filium tuum: id est per resurrectionem: ut Filius clarificet te, id est per Filium convertantur et credant: ego te clarificavi super terram, id est notum feci omnibus, apud te manifestavi nomen tuum hominibus, ostendit quod secundum divinitatem, cum Patre erat, et corporaliter in terra: quos mihi dedisti de mundo tui erant, in præsentia ab initio tui erant: nihil eos dedisti, id est, ad docendum: et sermonem tuum servaverunt, id est, in fide permanserunt, ego pro eis rogo non pro mundo, quia scit Deus qui sunt ejus: omnia tua mea sunt, et mea tua sunt: et clarificatus sum in eis, id est, in iisdem gentibus manifestatus sum, id est, quia crediderunt in me: in mundo sum corporaliter, et in mundo non sum corporaliter: et pro eis sanctifico meipsum, id est, per martyrium et resurrectionem: ego claritatem, quam dedisti mihi dedi eis, id est, præcepta divina: exivit cum discipulis suis trans torrentem Cedron, ostendit impetum persecutionis.

Iterum transiens Jesus cum discipulis suis, id est, cō mundo ad patrem, et de Judæis ad gentes, venerunt cum laternis et fagulis, id est, ipsi sibi accenderunt lumen pœnale, adduxerunt eum ad Annam, Anna gratia Dei interpretatur, qui gratia Dei acce-

A perat principatum sacerdotis: sed illa visa est ostia-ria, quæ introduxit Petrum in atrium significat primitivæ Ecclesiæ, exprobravit eum quia Dei Filium se esse dixisse: certe non rapinam arbitratus est se esse æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accepit.

Jesus bajulans crucem suam: exemplum dedit sicut ipse dixit: qui vult post me venire abneget semetipsum, et reliqua: duo latrones crucifixi erant cum Jesu, qui permansit unus in perfidia sua, ostendit Judæos, qui confessus est significat gentes: scriptum erat in titulo rex Judæorum, id est rex confessorum: fecerunt quatuor partes de vestimentis Jesu: quatuor milites, id est quatuor Evangelistæ: vestimenta divisa, id est prædicationem, incarnationem, passionem et resurrectionem, quæ prædicaverunt in quatuor partibus mundi, tunica autem inconsutilis desuper contexta, ostendit quia divinitas in Patre et Filio inseparabilis est: non scindamus eam, sed sortiamus de illa cujus erat, ostendit quia viri Catholici non scindunt unitatem divinitatis.

Mulier, ecce filius tuus: discipulo, ecce mater tua: hic virginem commendavit, ut incorruptam servaret: non fregerunt crura Jesu, id est, quod figuratum ante fuerat, per agnum in Ægypto: non crudum nec coctum aqua, sed assum tantum igni, ostendit passionem Christi, baculum in manu, ostendit crucem Christi, de mundo ad Patrem: non comminuetis ex eo, ostendit ut non fieret infracta crux Christi, lancea latus ejus punxerunt, ut impleretur scriptura: viderunt in quem pupunxerunt.

Exivit sanguis et aqua: sicut ex latere Adæ sumpta est Eva, ita ex latere Christi exivit redemptio Ecclesiæ: per sanguinem remissio, per aquam baptismum: duo discipuli currentes? Petrus et Joannes, ostendit duos populos currentes, Judæos per legis litteram, gentes per legem naturæ.

Joannes præcurrit citius; vidit linteamina posita et non introivit. Judæi per legem et Prophetas viderunt Christum venturum, et adventum ipsius non receperunt. Venit Petrus sequens eum, vidit linteamina et introivit, ostendit gentes quæ in adventum Christi, sive doctrinam illius: per linteamina incarnatio Christi intelligitur: per sudarium mysterium divinitatis intelligitur: sudarium non cum linteaminibus, sed separatim in unum locum involutum, ostendit quia divinitas longe est remota a sensibus humanis, in unum locum qui sunt universalis: tunc introivit et alius discipulus qui prius venerat ad monumentum, ostendit Judæos reversos ad fidem in fine mundi: angeli sedentes ad caput et ad pedes, ostendit initium et finem.

Dixit Maria, nescio ubi posuerunt eum, ostendit secundum carnem diligebat mundum, et per fidem credebatur quod dixit Maria ostendit cogitationem vocis: quia per dilectionem proximi cognoscit homo Deum: dixit Jesus, noli me tangere, id est in corde tuo, tibi non ascendi per divinitatem, discipuli pi-

scantes totam noctem nihil ceperunt : piscatores A doctores veteres, in nocte ostendit ante adventum Christi nullas ad perfectionem per prædicationem legis veteris venisset.

Mane autem facto : ostendit factum adventum Christi : mittite in dexteram partem, id est, mittite prædicationem in gentibus. Erat enim Petrus nudus, id est nudi erant a fide Christi : tunica succinxit se, id est fidem Ecclesiæ : misit se in mare, id est in fluctuationibus, et amaritudines mundi per dilectionem Christi : alii discipuli navigio venerunt, id est, in Ecclesia fluctuationem mundi calcantes viderunt prunas, et piscem et panem positum, per piscem ostendit fidem, per prunas calorem caritatis, per panem verbum divinum : trahentes rete in terram, per littora ostendit finem mundi : plenum magnis piscibus, id est, plenitudo et magnitudo Ecclesiæ, per remissionem peccatorum : per tres ostendit trinitatem : indivisum rete et non scissum, id est, Ecclesiam in futuro incorruptam : manducavit Jesus post resurrectionem, ostendit veram incarnationem corporis ut credentes crederent.

Dixit Jesus, Simon Joannis amas me? Ostendit sicut ter negavit, ut ter confiteretur fidem Trinitatis : pasce oves meas id est in Ecclesia : ingressus Jesus januis clausis ostendit quia clausis ingressus est januis uterum, sic et omnes sancti post resur-

rectionem induunt spiritale corpus, ubique sine metu ingredi possunt, unde integer et incorruptus matrimonio, tres testificant hanc sententiam.

Discipulus quem amabat Jesus. Secunda virtus est quod fecit Jesus in Cana Galilææ, vinum de aqua expressit opus paratum virginitatem Joannis, ostendit quia illi sponsa conjuncta est : testimonium quod commendavit Jesus matrem suam Joanni : Maria Ecclesia figuratur. Johannes principatum, sicut fuit Johannes virgo matrimonio, sic fuit incorruptus et morte : Joannes genealogiam de divinitate narrat, nam alii de homine narrat : de divinitate Johannes dicit, in principio erat verbum, iste jacebat super pectus Jesu, et scientia divinitatis quæ fuerat in pectore Jesu ascendit Johannes de conjunctione duorum pectorum ; insita arbor, in alter facit fructum arboris, alterius in qua plantatur. Si secundum ordinem canonis iste liber Mathæum præmittendus esset, et quod in novissimam positus partem, est quia terra primis sanctificata est, deinde aqua, et postea novissime ignis quia clarior est et subtilior : item in similitudinem duarum legum, id est, vetus et novum ; vetus prior tradita erat, nova tamen clarior est et major, quia de cœlestibus discernit et abundantior mea, quod ad Evangelium Joannis pertinet ex supra dicta.

WALAFRIDI STRABI

FULDENSIS MONACHI

PICTURÆ HISTORIARUM NOVI TESTAMENTI.

(Apud Goldast., Manuale Biblicum.)

Angelus ecce seni promittit munera nati
Quem populus trepidans foris expectabat et orans.

AL.

Concipit en verbo prolem castissima Virgo.

AL.

Angehus hic sponsum Joseph commendat aleudum.

AL.

Hic genitrix Domini meat, Elisabethque salutat,
Utque Deo exsulet Joannem Spiritus implet.

AL.

Zacharias soboli nomen posuere propinqui,
Sed in imagine Joannes certant vocitare parentes.

AL.

Nuntiat angelicus Christum pastoribus hymnus.

AL.

In stabulo Dominum celebrant en omnia parvum.

AL.

Ecce Magi solio præsentant munera vero.

AL.

In Joannis moniti faciem fugere tyranni.

C AL.
Sistitur hic Domino Jesus cum munere jusso,
Mox ipsum Dominum didicerunt corda piorum.

AL.

Partibus Ægypti differtur passio Christi,
Quem simulacra tremunt et chara habitacula linquant.

AL.

Præcipit Herodes natos cruciari recentes :
Millia lactantum tendunt lætantia cœlum :

AL.

En senibus potior reperitur pusio doctor,
Qui tamen imperium dignatur ferre parentum.

Explicit de infantia Christi.

D (*Hi versus in dextro pariete chori : Isti vero in dextro pariete stationis populi.*)

Baptizat Dominum servi devotio summum,
Prædicat hunc genitor : invisit Spiritus uctor.

AL.

Dæmonis en frandes Christus contemnit inanes,
Ejus cunctimodas ducens ut stercora pompas.